

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

קובץ

הערות התמימים ואנ"ש

770 בית משיח

גיליון כז (תקמז)

ש"פ נצבים-וילך תשפ"ג - שנת הקהל

**יו"ל ע"י מערכת "הערות התמימים ואנ"ש"
בית משיח 770**

חברי המערכת:

הת' יוסף יצחק שי' הלוי באשה
הת' שמשון יעקב מרדכי שי' בלוך
הת' ישראל שם טוב שי' הכהן כהן
הת' יוסף יצחק שי' הכהן כהן
הת' שניאור זלמן שי' ניסילעוויטש
הת' אוריה שי' סילברמן
הת' לוי יצחק שי' קעניג

הקובץ הבא יצא לאור אי"ה לקראת ש"פ האזינו הבעל"ט
הערות ניתן להגיש עד יום שלישי לא' מחברי המערכת
או בתיבת ההערות שבצד ספריית גאולה ומשיח ב"770
דואר אלקטרוני (לשליחת הערות וחדו"ת ולהצטרפות
לרשימת התפוצה) : heores770@gmail.com

ניתן להגיש כעת הערות, פלפולים וחדו"ת בקשר עם
הוצאתו לאור של ספר פלפולים לרגל ט"ז אלול הבעל"ט

לתרומות והקדשות (Zelle):
3473253722

פתח דבר

בשבח והודיה להשי"ת ובעמדנו בסיומה של שנת הקהל, "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה'", הננו מוציאים לאור את הגיליון העשרים ושבע לשנה זו - "קובץ הערות התמימים ואנ"ש בית משיח - 770".

באים אנו בבקשה נפשית לכל אחינו ורעינו אנ"ש והתמימים, חסידי חב"ד ליובאוויטש להשתתף עמנו בכתובת חידושי-תורה על מנת להוסיף בכבודו ויקרו של מלכנו, בספר הפלפולים שיצא לאור אי"ה בחודש הקרוב הבעל"ט, בהמשך לספרים שיצאו עד עתה: יום הבהיר י"א ניסן - קכ"א שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח, ויום הבהיר כ"ח סיוון.

כמו כן נבקש את כל אחד ואחד מקוראינו, אשר כבודו של כ"ק אד"ש מה"מ ודאי יקר לליבו, להטות שכם לפרסום והפצת הקובץ בין מכריו וידידיו, כהוראת ותביעת כ"ק אד"ש מה"מ, וכדברי קדשו שדווקא עיי"ז מיתוסף חיות ותענוג בלימוד התורה.

ויהי רצון, שנזכה תיכף ומיד ממש לביטול כל ההעלמות וההסתרים ונחזה ב"אור פני מלך חיים" באופן ד"לא יכנף עוד מוריך", בהתגלות כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח תיכף ומיד ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

המערכת

ימות המשיח, כ"ב אלול, ערש"ק פרשת נצבים וילך
שנת הקכ"א להולדת כ"ק אד"ש מה"מ
שנת הקהל, ה' תהא שנת פדות גדולה

תוכן ענינים

- 7.....דבר מלכות.....
משיחת ש"פ נצבים תנש"א - וילך תשנ"ב

תורתו של משיח

- 11בשיטת כ"ק אד"ש מה"מ בחשש דתקנת הלל (גליון)
הרה"ת שלום דוד שי' גייסינסקי
מרבני 'איגוד תלמידי הקבוצה'
- 13הגדרת גבולות ארץ ישראל לע"ל
הת' שמואל שי' דורון
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח
- 15כתיבת הענין הבלתי רצוי לשם ביטולו והתהפכותו לטוב ע"י גילוי ענינו החיובי
הת' פנחס מנחם שי' ווידבסקי
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

נגלה

- 18בשיטות הראשונים בהגדרת גריפה
הת' יוסף יצחק שי' הלוי באשה
והת' שניאור זלמן שי' גורליק
קבוצה - 770 בית משיח

חסידות

- 21 תקיעת שופר בר"ח אלול
הת' שמואל שי' גורליק
ישי"ג חח"ל צפת
- 24 סיכום וראשי פרקים בהמשך תרס"ו
הת' שלמה שמשון יעקב שיחי' פכזנר
תורת"ל המרכזית - 770 בית משיח
- 37 כולא קמי' כלא חשיב (גליון)
הת' שניאור זלמן שי' קוביטשעק
קבוצה - 770 בית משיח

הוספה

- 38 לקוטי אמרים תניא עם ביאור מהרה"ח ר' מאיר שלום ע"ה בליז'נסקי
בעריכת הת' לוי"צ שי' קעניג
קבוצה - 770 בית משיח

דבר מלכות

משיחות ש"פ נצבים ה'תנש"א, יום ב' דר"ה, וש"פ וילך ו' תשרי ה'תשנ"ב

"נפלאות" – קאי (בעיקר) על הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כלשון הכתוב⁵ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שבה יראו ("אראנו") בפועל ובגילוי השלימות שנפעלה ע"י מעשינו ועבודתינו במשך שית אלפי שנים דהוי עלמא בהוספה על השלימות שבהתחלת הבריאה, שנוסף על השלימות ד"עולם על מילואו נברא"⁶, "אלה תולדות (מלא) השמים והארץ בהבראם"⁷, תהי' השלימות ד"אלה תולדות (מלא) פרץ"⁸, באופן של פריצת גדר, "פרצת עליך פרץ"⁹, "זה משיח, שנאמר¹⁰ עלה הפורץ לפניהם"¹¹.

"בכל"¹² (ובפרט "בכל מכל כל") – כולל כל עניני טובה ושלימות האפשריים, כמוכן ממארוז¹³ "שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא, אלו הן, אברהם יצחק ויעקב, אברהם דכתיב ב' בכל ("וה' ברך את אברהם

. . י. ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בשנה זו – שנת ה'תשנ"ב:

הולך ומתקבל ע"י בנ"א הראשי-תיבות שנקבע ע"י בני ישראל למנין השנה – שד' אותיות הראשונים (ה'תשנ"ג) הם ר"ת "הי תהא שנת נפלאות" (בהוספה על שנת נסים), והאות החמישית¹ (ב') היא ראשי-תיבות "בה", שה'נפלאות" אינם ענין פרטי בהשנה, אלא הם ענינה של השנה, וגם ראשי-תיבות "בכל", ש"הנפלאות" הם בכל הענינים כולם², "בכל מכל כל"³, וגם ר"ת בינה, ש"הנפלאות" הם באופן של "רחובות הנהר"⁴.

והענין בזה:

1) להעיר מהעילוי ד"חמישית לפרעה", ד"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין", דרגא החמישית שלמעלה מסדר השתלשלות שמתחלק בכללות לד' עולמות (ראה לקו"ת ס"פ פינחס. ובכ"מ) – ע"ד ובדוגמת העילוי ד"אחד עשר" שלמעלה מסדר השתלשלות דעשר ספירות.

2) ולהעיר, שאות ב' היא אות השימוש בנוגע לכל הענינים כולם, ורומז שהשנה היא מבורכת בכל הענינים כולם שמתחילים בא' מאותיות הא"ב: באורה, בברכה, בגדלות, בדיצה, בהוד והדר, בועד טוב, בזכיות גדולות, בחיים טובים וארוכים, בטוב הנראה והנגלה, ביעוד טוב, בכל, "בכל מכל כל", וכו' – בכל הענינים באותיות עד אות תי"ו, בתהלות ותשבחות על נפלאות הגאולה האמיתית והשלימה. 3) כהנוסח בסוף ברכת המזון* – "כמו שברך את אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל כן יברך אותנו כולנו יחד".

* בבריכה רביעית, שרומזת על הגאולה הרביעית.

4) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד. ובכ"מ.

(5) מיכה ז, טו.

(6) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.

(7) בראשית ב, ד.

(8) רות ד, יח.

(9) וישב לח, כט.

(10) מיכה ב, יג.

(11) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה

ובפרש"י.

(12) להעיר לחידודי ש"בכל" בגימטריא נ"ב, שכולל כל הר"ת האמורים: נפלאות בה, נפלאות בכל, נפלאות בינה.

(13) ב"ב טז, סע"ב ואילך.

הקביעות דר"ה ביום ב' (וג'), "ב"ג המלך פת וילך" – שגמר ושלמות העבודה דשבת שובה²⁴ הוא בפרשת וילך, שכולל גם ובעיקר ההליכה שבגמר ושלמות כל העבודה כולה, שכל בני באים ושבים לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש, כמ"ש²⁵ "ילכו מחיל²⁶ אל חיל יראה אל אלקים בציון", ובלשון הכתוב בפרשת וילך "בבוא²⁷ כל ישראל ("הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגו'²⁸) לראות את פני ה' אלקיך גו'²⁹, ועד לסיום וחזרת הפרשה

(24) להעיר, שבקביעות זו ("ב"ג המלך) בא שבת שובה לאחר שתי שבתות דסליחות, שבוה מודגש ביותר ענין הגאולה – הן מצד כללות ענין השבת, שהוא מעין ודוגמת "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" (תמיד בסופה), הן מצד שתי שבתות*, ש"אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד הן נגאלים" (שבת קיח, ב), והן מצד שתי שבתות דסליחות, ענין התשובה (ובפרט תשובה עילאה), ש"הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין" (רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ה).

(* נוסף על השייכות דכפל (שתי שבתות) להגאולה (ראה יל"ש ר"פ לך לך), ועאכו"כ כפל דשבת (שכל עיסקא דשבתא כפול), שמצ"ע שייך לגאולה.

(25) תהלים פד, ה.
 (26) להעיר, ש"חיל" בגימטריא מ"ח, די"ל שרומז למספר השעות דב' ימי ר"ה ("יומא אריכתא"), בגימט' כדכד – ראה לקו"ת ד"ה ושמי' כדכד (פ' ראה כד, ד ואילך). ועוד.
 (27) לא, יא.
 (28) שם, יב.

(29) ומודגש גם בהפטרה דשבת שובה – "שובה ישראל עד הוי' אלקיך", וידוע הפירוש בזה, שהתשובה היא עד שהוי' נעשה אלקיך (ראה לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א. ובכ"מ), וענין זה הוא בשלימות בביהמ"ק, "בבוא כל ישראל לראות את פני הוי' אלקיך", וכשם שבא ליראות כך בא לראות, שרואה בגלוי "פני הוי' אלקיך", שהוי' נעשה אלקיך; והמשך ההפטרה "ונשלמה פרים שפתינו", אשר, השלימות האמיתית בזה היא ע"י הקרבת הפרים (מובחר שבקרבת) ע"ג המזבח שבביהמ"ק.

בכל¹⁴), יצחק דכתיב בי' מכל ("ואוכל מכל¹⁵), יעקב דכתיב בי' כל" ("וכי יש לי כל¹⁶), היינו, ש"כל" מורה ש"לא חסרו שום טובה¹⁷, הן השלימות שמצד הבריאה, והן ובעיקר השלימות היתירה שע"י עבודת האדם, ועד להשלימות דסיום וגמר כל העבודה ("מעין העולם הבא") בעוה"ז¹⁸, וענין זה נמשך מאברהם יצחק ויעקב לכאו"א מישראל.

"בינה", ובפרט בשייכות ל"נפלאות" ("נפלאות בינה"), נו"ן פלאות¹⁹ – מורה על הגילוי דשער הנו"ן דבינה בסיום וגמר העבודה בתכלית השלימות, כפי שמצינו במשה רבינו שבגמר וסיום עבודתו (כש"וילך משה גו' בן מאה ועשרים שנה אנכי היום²⁰) נתעלה ל"הר נבו", "נו"ן²¹ בו²², באין-ערוך לשלימות הבריאה באופן ד"חמישים" . חסר אחת²³.

יא. ויש להוסיף, שהשלימות דהגאולה מודגשת גם בקביעות השנה:

-
- (14) חיי שרה כד, א.
 - (15) תולדות כז, לג.
 - (16) וישלח לג, יא.
 - (17) פרש"י ב"ב שם.
 - (18) ע"ד המבואר לעיל (ס"ז) בנוגע לשבת פרשת וילך, שבת שובה.
 - (19) זח"א רס"א, א. ב.
 - (20) ר"פ וילך.
 - (21) ס' הליקוטים להאריז"ל ואתחנן (ג, כז) – הובא בשל"ה חלק תושב"כ פ' ואתחנן (שסט, א) בשם הרח"ו. ש"ך עה"ת עה"פ (בשם מצאתי כתוב). וראה בארוכה לקו"ת במדבר יב, א ואילך (בשם המגיד). ועוד.
 - (22) ויש לומר, שזהו גם פירוש הר"ת דשנת (התש)נ"ב – נו"ן בו.
 - (23) ועד"ז בסיום העבודה ד"שבע שבתות תמימות תהיינה", מ"ט ימים דספה"ע – שביום החמישים באים להעילוי דשער הנו"ן (ראה לקו"ת שם. ובכ"מ).

והקביעות דחג הפסח ביום השבת (ז'), שהשבתות (דספה"ע) הן תמימות כימי בראשית – שתכלית השלימות ד"שבע שבתות תמימות תהיינה" היא ע"י הקרבת העומר ושתי הלחם בביהמ"ק השלישי.

יב. ויה"ר שבבואנו מסיומה של שנת אראנו נפלאות, ובהכנסנו לשנת נפלאות בה, נפלאות בכל, נפלאות בינה, תבוא בפועל ממש ותיכף ומיד ממש הגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ובלשון הכתוב בפרשת נצבים שקורין לעולם בשבת שלפני ר"ה: "ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושבוקבצך וגו'"³⁸, וכמודגש במיוחד בהר"ת ד"נפלאות בכל", "בכל מכל כל", ש"בכל מכל כל" בגימטריא "קבץ"³⁹ – בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר בתפלת חנה⁴⁰ (שמפטירין ביום א' דר"ה) "ויתן עוז למלכו וירם קרן

ב"דברי השירה הזאת עד תומם", שרומז גם לשלימות השירה (מלשון תמים) דלעתיד לבוא (שירה עשירית³⁰), "שירו לה' שיר חדש"³¹, לשון זכר, בגאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי' גלות³².

הקביעות דחשון וכסלו ששניהם מלאים, "חדשי' שלמים" (ש') – ששלימות החדשים מורה על השלימות דישראל³³ ש"דומין ללבנה" ו"מונין ללבנה"³⁴, ו"עתידים להתחדש כמותה"³⁵, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י "דוד מלך ישראל חי וקיים"³⁶, דוד מלכא משיחא.

[ויש להוסיף, שגם השלימות דשנת העיבור קשורה עם הגאולה – השוואת שנת הלבנה לשנת החמה, שרומז על המעמד ומצב דלעתיד לבוא ש"יהי אור הלבנה כאור החמה כאור שבעת ימי בראשית³⁷].

30) להעיר מהמנהג בר"ה לנגן ניגוני רבותינו נשיאינו בהזכרת שמותיהם [ומתחיל מהקרוב אלינו – נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, אדמו"ר מהורש"ב, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר הצמח צדק*, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הזקן, המגיד והבעש"ט], דיש לומר, שניגונים אלו הם הכנה לניגון דשירה העשירית.

(* להעיר, שערב ר"ה הוא יום הולדתו, ומזלו גובר, כולל ובמיוחד בנוגע לענין הגאולה המודגש בב' שמותיו, "צמח" ו"צדק", שמותיו של משיח.

31) ישעי' מב, יו"ד. ועוד.

32) מכילתא בשלח טו, א. ועוד.

33) ולהעיר, שכשחשון וכסלו מלאים ישנם שלשה חדשים מלאים זה לאחר זה (תשרי (שלעולם מלא) חשון וכסלו) – "חזקה" בהשלימות דישראל שדומין ללבנה.

34) ראה סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג. אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. ועוד.

35) ברכת קידוש לבנה (מסנהדרין מב, א).

36) שם (מר"ה כה, א).

37) שם (ע"פ ישעי' ל, כו).

38) ל, ג.

39) ראה חידושי חת"ס לב"ב שם.

40) להעיר מהשייכות לבעלת היארצייט דו' בתשרי (שחל בשבת שובה)*, ששמה חנה, ר"ת חלה נדה הדלקת הנר** (מגלה עמוקות עה"ת פ' שלח (יז, ד) – בשם הגהות מיימוניות), ג' המצוות (שעליהם עומד כל בית ישראל) שניתנו לנשי ישראל, שבזכותן נגאלו ישראל ממצרים ובזכותן עתידין להגאל (סוטה יא, ב. יל"ש רות רמז תרו (בסופו)).

(* כהקביעות בשנת ההסתלקות (תשכ"ה) שו' תשרי חל בשבת שובה פרשת וילך. – ולהעיר מהשייכות (א) לשבת שובה – "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", (ב) ולפרשת וילך – "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", "היום מלאו ימי ושנותי". (** להעיר מהשייכות לר"ה, יום ברוך אדה"ר – שהוא חלתו דמו ונרו של עולם, אשר, התיקון והשלימות בג' ענינים אלו (לאחרי החסרון שנעשה

ובביהמ"ק עצמו – בכל שלש הקדושות
שבו⁴⁷, ובפרט בקדש הקדשים⁴⁸.

ועוד והוא העיקר – שכן תהי' לנו בפו"מ, ויתירה מזה, שכבר היתה לנו, בלשון עבר, ובפרט ע"פ הפתגם הידוע של רבותינו נשיאינו ע"ד הפירסום דביאת המשיח בעיתונים⁴⁹, כפי שנתקיים בפועל ממש בתקופה האחרונה שנתפרסם בכו"כ עיתונים בעולם כולו (ויש להוסיף ולפרסם עוד יותר) ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"⁵⁰, ותיכף – כבר בא – בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, ובגלוי לעיני כל באי עולם, ועאכו"כ "לעיני כל ישראל"⁵¹, ותיכף ומיד ממש.

מקדשות שלפניו (פרש"י שם). ולהעיר, ש"יחינו מיומיום" רומז גם על ב' ימים דר"ה, ו"ביום השלישי" רומז על צום גדלי* (חדא"ג מהרש"א לר"ה יח, ב), וע"פ הידוע שב' פירושים בפסוק א' שייכים זל"ז, מודגשת יותר השייכות דר"ה לביהמ"ק השלישי וגאולה השלישית.

(* וגם על יוה"כ (לקו"ת דרושי ר"ה סג, סע"ב. וראה בארוכה שיחת צום גדלי הנש"א (סה"ש תנש"א ח"א ע' 20).

(47) רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ה.

(48) שכולל ג' קדושות: קדשים (לשון רבים) – ב' דרגות, וקדש (הקדשים) – דרגא שלישית (ראה לקו"ת פקודי ה, א. ובכ"מ).

(49) ראה סה"ש תורת שלום ע' 12: "דער רבי (אדמו"ר הזקן) האט געזאגט אַז משיח וועט שטיין אין גאַזעטען . . . אַלע אידען וועלען זיין פאַרטיג צו ביאת המשיח גלייך ווי עס שטייט אין גאַזעטען אַז ער גייט".

(50) שה"ש ב, ת. ובשהש"ר עה"פ.

(51) סיום וחותרם פ' ברכה.

משיחו⁴¹.

ובלשון התפלה בסיום ברכת שופרות (שבה מסיימים וחותרים ג' הברכות דמלכיות זכרונות ושופרות⁴²): "תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גלויותינו", אשר, לאחרי עבודתם של ישראל בתקיעת שופר⁴³ (ובפרט בב' הימים דר"ה) מקיים הקב"ה הבטחתו "והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול"⁴⁴, ולא רק בלשון עתיד, אלא בלשון הווה, ועד בלשון עבר, שכבר היתה התקיעה בשופר גדול, ותיכף ומיד "נפטרין לבתיהם לשלום"⁴⁵, לבית האמיתי דכאו"א מיישראל – בית המקדש השלישי בגאולה השלישית ("יחינו מיומיום ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו"⁴⁶),

ע"י חטא עה"ד) נעשה ע"י עבודתן של נשי ישראל בקיום ג' מצוות אלו (ירושלמי שבת פ"ב ה"ו. ועוד).
41) שמואל-א, ב, יו"ד.

42) כמודגש גם בלשון חז"ל "אמרו לפני בר"ה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כו' זכרונות כו' ובמה בשופר", וא' הפירושים בזה, ש"במה בשופר" קאי (לא רק על תק"ש, אלא) גם על פסוקי שופרות, היינו, שהענין דמלכיות וזכרונות נעשה (גם) ע"י פסוקי שופרות (ראה בארוכה לקו"ש חלק לה ו' תשרי (תש"נ). וש"נ).

43) להעיר ולהדגיש מהסיום בדא"ח (דלכאורה צ"ע השייכות ובפרט בתור חותרם) בסידור (עם דא"ח) שער התקיעות בסופו: "ולא יתארך זמן ביוריים כ"כ ויבוא משיח ב"ב אמן וד"ל".

44) ישע"י כז, יג.

45) סידור אדה"ז במקומו.

46) הושע ו, ב. – וקאי על ביהמ"ק השלישי (בגאולה השלישית) שלאחרי (וכולל) שתי בתי

בשיטת כ"ק אד"ש מה"מ בחשש דתקנת הלל (גליון)

הרה"ת שלום דוד שי' גייסינסקי
מרבני 'איגוד תלמידי הקבוצה'

בקובץ הקודם כתבתי לבאר המשנה דשביעית¹ בטעם דתקנת הלל את הפרוזבול משום "שראה את העם שנמנעו מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה השמר לך פן יהי' דבר עם לבבך בליעל וגו"².

דלכאורה מדוע דווקא בימי הלל "נמנעו מלהלוות זה את זה" ולא בדורות הקודמים.

וכתבתי לבאר הדבר ע"פ דברי כ"ק אד"ש מה"מ בלקו"ש ח"ז² שמדייק בלשון המשנה (עכ"פ לדעת אדה"ז ועוד הסוברים שהלל סובר ששביעית בזמן הזה דרבנן) שאף הנמנע מלהלוות בזמן הזה עובר "על מה שכתוב בתורה", היינו שעובר על הלאו ד"השמר לך וגו'" בנוסף להעשה ד"אם כסף תלוה וגו"³.

אי לזאת יש לפרש כמין חומר הא דראה הלל את העם שנמנעו מלהלוות, מפני שבימיו נתבטלה דין שמיטת הקרקע והכסף מן התורה⁴ וחכמים הם שתקנו השמיטה זכר למקדש וחשבו העם לזלזל בשמיטהדרבנן, אך באמת "עוברים על מה שכתוב בתורה" והוצרך לתקן פרוזבול. עד כאן תוכן הדברים שבגליון הקודם.

הנה שמחתי בראותי שנגע בזה בפירוש "שושנים לדוד"⁵ וזהו תוכן דבריו: העם נמנעו מלהלוות מחמת תקנת רבנן לעשות שמיטה זכר למקדש, מחמת שטענו שאין יכולים לעמוד בה להפסיד מעותיהם ואמרו להחכמים הרי אתם בעצמכם לא תקנתם זכר ליובל וכמו שביארו התוס' שם⁶ וז"ל: "משום דאין רוב ציבור יכולין לעמוד בה ליאסר בעבודת קרקע שתי שנים רצופות", והמשיכו בהימנעותם עד שהחכמים יבטלו תקנתם, ועמד הלל ותקן להם פרוזבול (ולא שהיו רשעים, דהרי אין עושים

(1) י. ג. הובא בסוגיא דפרוזבול גיטין לו, א.

(2) ע' 6-355.

(3) ודלא כגישת והנחת החתם סופר בזה, והערתי שכדברי אד"ש מפורש בחינוך סוף מצוה ת"פ.

(4) עיין רש"י גיטין שם. ואכ"מ.

(5) על משניות להגאון ר' דוד פארדו בעל ה"חסדי דוד" על התוספתא.

(6) לו, ב. ד"ה ותקון רבנן.

תקנה לרשיעי).

ברם השושנים לדוד לא נוגע בבאור הדיוק "ועוברים על מה שכתוב בתורה" ע"פ שיטת החינוך וכ"ק אד"ש. וק"ל.

הגדרת גבולות ארץ ישראל לע"ל

הת' שמואל שי' דורון
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

בנוגע לנחלת בני" את הארץ אומר הכתוב⁷: "לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות", ואיתא ע"כ בספרי⁸: "הכל במשמע ישראל כהנים ולוים כו', ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל, יצאו כהנים. בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה, יצאו לויים כו'". עכ"ל.

והובא להלכה ברמב"ם הל' שמיטה ויובל⁹, וז"ל: "כל שבט לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען, וכן הם מוזהרין שלא יטלו חלק בביזה בשעה שכובשין את הערים, שנאמר¹⁰: "לא יהי' לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל", חלק בביזה, ונחלה בארץ. וכן הוא אומר¹¹ "בארצם לא תנחל. . . בביזה".

ואודות הטעם לכך ששבט לוי לא נחל בארץ מבאר הרמב"ם¹²: "ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר¹³: "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל", לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל, ולא נוחלין . . . אלא הם חיל ה', שנאמר¹⁴: "ברך ה' חילו". והוא ברוך הוא זוכה להם, שנאמר¹⁵: "אני חלקך ונחלתך". עכ"ל.

ובמה שכתב הרמב"ם וסתם, "כל שבט מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען", ובשיחה לפ' פנחס¹⁶ מעיין כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בדברי הרמב"ם מהי שיטתו בעניין נחלת שבט לוי בארץ לעת"ל, ומובאים שם דברי הסמ"ג¹⁷ שמבאר דלעת"ל הלויים נוטלין חלק בארץ.

(7) פ' פנחס כו, נג.

(8) עה"פ, ועד"ז הוא בספרי קרח יח, כ (ושם, כג). ושם מובא גם כהנים ולוים וישראלים.

(9) (ספר זרעים) פי"ג, ה"י.

(10) שופטים יח, א.

(11) קרח יח, כ.

(12) הל' שמיטה ויובל שם הי"ב.

(13) זאת הברכה לג, י.

(14) זאת הברכה שם, יג.

(15) ראה הערה 5.

(16) לקו"ש חל"ח, עמ' 104.

(17) לאוויין רעו, רעז.

אך לפי טעם הרמב"ם (כנ"ל) מקשה כ"ק אד"ש מה"מ¹⁸ הרי טעם זה שהובדלו לעבוד ה' ולשרתו לכאורה קיים אף לע"ל, וא"כ אינו מובן מה הטעם לכך שבארץ קיני קניזי וקדמוני שעתידין להיות ירושה לעתיד - הלויים יטלו חלק?

ובנקודת הדברים מבאר שם (ס"ד): "מה שישראל יקבלו לע"ל ארץ קיני קניזי וקדמוני, אינה בסוג "נחלה" כמו ארץ כנען, ארץ ז' עממין שיש להם לישראל ארץ בעולם, אלא נתינה מיוחדת מאת ה'. וכמ"ש¹⁹ "ואם ירחיב ה' אלקיך את גבולך גו" - לא מצד ההכרח דישובם בארץ, וא"כ שפיר יכולים הלויים לקבל בזה.

אך הנה בשיחה לפ' מטו"מ²⁰ מבאר כ"ק אד"ש מה"מ את החילוק שבין נחלת בני גד ובני ראובן ובין נחלת חצי שבט המנשה [בעבר הירדן], ובנקודת הדברים מבאר שם (ס"ד): "הענין של עבר הירדן הוא מעין ודוגמא לענין של ירחיב ה"א את גבולך, זוהי הוספה בגבולך. שכן אפילו לפי הדיעות שגם עבר הירדן נכלל בארצות שהובטחו לאברהם בברית בין הבתרים - אבל זוהי הוספה על ארץ כנען לגבולותי - בדוגמת ירחיב ה"א את גבולך".

ואמנם בשיחה הראשונה מדובר בארצות קיני קניזי וקדמוני ממש, ואילו בשיחה השני' מדובר רק בנחלה בעבר הירדן שהיא "מעין ודוגמא לענין של "ירחיב", אך בסיום ה[ציטוט מה] שיחה השני' מפורש שנחלת ארצות קיני קניזי וקדמוני לע"ל היא "הוספה על ארץ כנען לגבולותי", ושלא כבשיחה הראשונה בה מפורש שנחלת ארצות קיני קניזי וקדמוני היא לא "בסוג נחלה כמו ארץ כנען".

ולכאורה צריך לעיין לדעת כ"ק אד"ש מה"מ איך מוגדרת התוספות של ארצות קיני קניזי וקדמוני, האם כסגנון נחלה של ארץ כנען {כשיחה הב'}, או שאינו כסוג נחלת כנען {כבשיחה הא'}?

ואשמח לשמוע חו"ד הקוראים בזה.

(18) שם ס"ד.

(19) שופטים יט, ח.

(20) לקו"ש חכ"ח, עמ' 213 ואילך.

כתיבת הענין הבלתי רצוי לשם ביטולו ועד התהפכותו לטוב ע"י גילוי ענינו הפנימי החיובי

הת' פנחס מנחם שי' ווידבסקי
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

א

בשיחת ש"פ וילך, ו' תשרי ה'תשמ"ט (מוגה) מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח ענין השמחה שיש בפרשת וילך, שמחה לגמרה של תורה - בהיות שאזו הי' ה"ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים גו"²¹, "כשנגמרה כולה נתנה לבני שבטו"²², "ויהי ככלות משה לכתוב את דברי התורה הזאת עד תומם ויצו משה את הלויים . . לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אלקיכם וגו"²³, וע"כ זוהי השבת שממנה מתברך יוהכ"פ - תכלית השלימות דתשובה, שהיא מתוך שמחה, עד כדי כך שאפילו העינוי דיוהכ"פ (אינו ענין של צער, כמו שאר התעניות, אלא אדרבה) הו"ע של עונג וכו'.

ובהמשך שם (ס"ה) מבאר בקשר לזה דבפסוקים הנ"ל מפורש שמשה כתב את כל התורה כולה עד תומה, כולל גם הפסוק "וימת שם משה גו"²⁴, ועצם זה שמשה כתב זאת עוד לפני הסתלקותו אי"ז פלא משום שכתב זאת על שם העתיד, אך עדיין צריך להבין מה הפירוש והתוכן שמשה עצמו כותב אודות מיתתו - דבר והיפוכו!?

ומבאר בכלל בכמה ענינים בלתי רצויים שנכתבו בתורה - שהכוונה בזה היא, לעורר את בני"שע"י עבודתו יבטלו ענינים בלתי רצויים אלו, ולא עוד, אלא, שהקב"ה עוזרם שיוכלו לבטלם [הן מפני חיבתן של ישראל, והן מפני שענין זה נוגע להקב"ה בעצמו, שהרי "בכל צרתם לו צר"²⁵], ועד שיש ענינים שהקב"ה בעצמו מבטלם.

ובעומק יותר - שלא רק שמתבטלים הענינים הבלתי רצויים, אלא יתירה מזה - הם מתהפכים לטוב הנראה והנגלה, עי"ז שמגלים את הטוב הפנימי שבענינים אלו כמו שהם בתורה ("האמורים בפרשה"²⁶) כמו בענין התכחות שבתורה ש"אף שלפי

(21) לא, ט.

(22) פרש"י ר"פ תולדות.

(23) שם כד ואילך.

(24) פרש"י עה"פ.

הנראה . . הם קללות, אבל לפי האמת אינם רק ברכות²⁵ וכן ה"מעשה רב" במסכת מו"ק "הנך כולהו ברכות נניהו"²⁶.

ועפ"ז מבאר כ"ק אד"ש מ"ה כוונת כתיבת משה ע"ד הסתלקותו:

(א) שבנ"י יפעלו ע"י (תפילתם ובקשתם כו') לבטל ענין זה (בפשטותו)²⁷ [ובס"ח מחדד החידוש שבזה שמלבד כחו של היהודי לשנות ולהוסיף במציאות העולם (כשינוי העבר ע"י תשובה) הנה יתירה מזו שבכחו של יהודי לפעול שינוי במציאות לאחר שנקבעה בתורה, שאע"פ שהתורה כתבה אודות מיתת משה, מ"מ, יכולים בני"י לשנות זה].

(ב) אין הכוונה למיתה כפשוטה כי אם ע"ד מארז"ל²⁸ "מאן דנפיל מדרגי' אקרי' מית", "נפל מדרגי'" דייקא, כי "אינה נקראת נפילה אלא לגבי מדרגתו הראשונה ולא לגבי שאר כל אדם ח"ו"²⁹, ונפילה זו עצמה אינה אלא בשביל עלי' גדולה יותר, כמ"ש "שבע יפול צדיק וקם", שלכן, גם הנפילה עצמה היא (בפנימיות) התחלת העלי'.

ולפעמים יתירה מזה - שאין זה באופן של נפילה כלל, כי אם, סדר של עליות מדרגא לדרגא, והפירוש ד"וימת" הוא - סילוק מדרגתו הקודמת ועלי' לדרגא נעלית יותר, בהיותו (כל הזמן) נשמה בגוף, ובהערה מקשר זאת למבואר במקדש מלך³⁰ (נתבאר בסה"מ עטר"ת³¹) ע"ד התעלמות אליהו.

[אמנם בפועל אצל משה רבינו מכיון שלא זכו כו' הי' הענין ד"וימת שם משה" כפשוטו אלא שאעפ"כ הכוונה בזה היא - שלאח"ז תשוב הנשמה ותתלבש בגוף באופן של חיים נצחיים בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, גואל ראשון הוא גואל אחרון³², שאז, ישאר רק הענין ד"וימת שם משה" כפי שהוא בתורה, למעליותא (ובהערה מביא הדיעה³³ שגם בזמן הזה לא "מת משה" והפי' בזה המובא בסה"מ עטר"ת שהוא "כענין התעלמות") ומבאר שעד"ז ביארציט אמו הרבנית הצדקנית חנה ע"ה].

עד כאן תוכן חלק מהשיחה, עיי"ש באריכות ובהוספת כו"כ ענינים ופרטים.

(25) לקו"ת בחוקותי מח, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(26) ט, ב - הובא בלקו"ת שם.

(27) ועד"ז איתא בכמה שיחוק"ק בענין "אין אנו מניחין אותו" שבכוחם של בני"י לבטל את הגזירה (שיחת ש"פ האזינו תשכ"ו - נדפסה גם בלקו"ש חי"ט ע' 346), ועוד.

(28) ראה זח"ג קלה, ב (וראה בלקו"ש ח"י ע' 211).

(29) חינוך קטן בסופו.

(30) זח"ג קנח, א.

(31) ע' תקיז.

(32) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א (וראה לקו"ש חי"א ע' 8 וש"נ).

(33) סוטה יג, ע"ב, זח"א לו, סע"ב.

ב

והנה מכבר נתפרסם שבאותה התקופה התעסק כ"ק אד"ש מה"מ בענינים שהם סגולה לאריכות ימים ושנים טובות³⁴, ועד שהדברים הגיעו לידי כתיבה וחתימה על ידו, וכשבוע לפני שיחה הנ"ל ה' סיום ההתעסקות בדבר³⁵ כשבכ"ז אלול, עש"ק פ' נצבים תשמ"ח הוכנס לרבי תרגום לאנגלית דה"זכרון דברים" מי"ז אלול³⁶ וענה ע"ז: "נת' 5:15 אחהצ"ר, לכשיהי' ביכולתי אקראנו ובכל אופן כוונתם רצוי', ות"ח ת"ח"³⁷.

ומתבקש ביותר וביותר לקשר המבואר בשיחה הנ"ל³⁸ לנדו"ד שכוונת הכתיבה הייתה בשביל שבנ"י - אנשי משה יבטלו זאת ע"י פעולותיהם³⁹ ועד שהקב"ה עצמו מבטל זאת⁴⁰,

ובנוסף לזה - כהביאור בעומק יותר הנ"ל, שכל ענין זה הוא ירידה צורך עלי' ורק ש"מאן דנפיל מדרגי" כו', ויתירה מזו שאי"ז כלל ירידה ("דנפיל") אלא סילוק מדרגא קודמת ועלי' לדרגא נעלית יותר, עלי' המתבצעות בהיותו נשמה בגוף, ע"ד העלמות אליה וכו'.

[ובוודאי שבדורנו, דור השביעי בו נמשכת השכינה למטה בארץ, דור האחרון לגלות ודור הראשון לגאולה שבו גופא כבר סיימו הכל וכו' בוודאי אין שייך שיהי' באופן ד"לא זכו" כבימי גואל ראשון, שהרי מוכרח להיות משה בכל דור נשמה בגוף⁴¹, כמובן וגם פשוט].

ויה"ר שתיכף ומי"ד ממ"ש נזכה להתגלות כ"ק אד"ש מה"מ לעיני כל אחרי השלב ד"נכסה"⁴², שבוודאי שלב זה הינו בשביל ועל מנת העלי' דהגאולה האמיתית והשלימה, ויבנה בית המקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל, נאו!

(34) ולהעיר ממה שכתב בענין זה בכלל המרא דאתרא הגה"ח הרב יוסף ישעי' ברוין שליט"א ב'התמים - מוסף "בית משיח" לחיילי בית דוד' גליון ג' ע' 25 - 28 ובהערה 15 שם בפרט (ובהערות שם בכלל).
(35) עכ"פ מהידוע לנו.

(36) מדיבורו בביתו הק' בנושא עם המזכירים הרחמ"א חזקוב והר"נ מינדל והרב ישראל יצחק פיקרסקי.

(37) דברי משיח תשמ"ח ח"ה ביומן יום זה.

(38) ששם מקשר ביאור זה בקשר להסתלקות אמו הרבנית הצדקנית חנה ע"ה (אלא שאצלה הי' זה ע"ד משה בדורו בגלל שלא זכו, משא"כ אצל כ"ק אד"ש מה"מ עצמו כפשוט וכמבואר בפנים) וכן מקשר זאת (ברמז) אליו עצמו בס"א הע' 98, יעוי"ש.

(39) כגון הכרות ושירת "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד" שנתקבלה לרצון, פס"ד הרבנים מי"א ניסן תשנ"ב שחלה על כ"ק אדמו"ר שליט"א שבועת התורה "שלא יכבה נרו לעולם ועד" ועליו לחיות חיים נצחיים נשמה בגוף כו' שאד"ש מה"מ עודד הפצתו, וכו' וכו'.

(40) ואולי גם ע"י הודעתו לנו, "גילה סודו אל עבדיו הנביאים", בכ"כ שיחוק"ק הכי ברורות ע"ד נצחיות חייו של נשיא דורנו משיח צדקנו, שיחות שנאמרו (במיוחד) דווקא בשנים הכי אחרונות אחרי ההתעסקות בענינים הנ"ל.

(41) ראה גם בלקו"ש חכ"ו ע' 7.

(42) מד"ר פי"א, ב - הובא ונידון בתורתו של כ"ק אד"ש מה"מ.

בשיטות הראשונים בהגדרת גריפה

הת' יוסף יצחק שי' הלוי באשה
והת' שניאור זלמן שי' גורליק
קבוצה - 770 בית משיח

א

בריש פרק כירה תנן⁴³: "כירה שהסיקה בקש ובגבבא נותנים עלי' תבשיל, בגפת ובעצים לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר",

ובפירוש גריפה שע"י מותר להשהות ולא חיישינן שיחתה נחלקו הדעות:

הרמב"ם⁴⁴ פי' להוציא הגחלים מחוץ לתנור. אך הר"ן⁴⁵ כתב (כדעת הרז"ה) שגריפה היא לצד אחד של התנור, שהרי "אם גרף את כל הגחלים והוציאם לחוץ אפי' בתנור שרי דתו ליכא למיחש מידי".

ונחלקו בפי' דברי הירושלמי⁴⁶ שפי' מהי גריפה: "הגורף עד שיגרוף כל צרכו. מן מה דתני הגורף צריך לטאט בידו, הדא אמרה עד שיגרוף כל צרכו".

שהרמב"ם הבין מהירושלמי שצריך לטאט בידו לחוץ ולבדוק שלא נשאר גחלים. אך הר"ן הבין שהכוונה שצריך לפנות את הגחלים לצד הכירה ולבדוק שלא נשארו גחלים מתחת לקדירה⁴⁷.

ב

וקשה על הר"ן, שהרי סובר הרמב"ם⁴⁸ בנוגע לתנור: "ולמה אסרו לשהות בתנור אף על פי שגרוף. מפני שהגורף אינו גורף אלא רוב האש ועצמה⁴⁹. ואי אפשר לגרוף כל האש עד שלא תשאר ניצוץ אחת. מפני שהבלו חם שמא יחתה כדי לבער הניצוצות

(43) שבת לו, א.

(44) הל' שבת פ"ג ה"ו.

(45) שבת ט"ו, ב ד"ה עד.

(46) שבת פ"ג ה"א.

(47) וזהו גם החילוק בין המפרשים בירושלמי שלפי קרבן העדה יש לגרוף מתחת לקדירה לצד הכירה –

כדעת הר"ן, והפני משה פי' שצריך לגרוף את כל הגחלים לחוץ – כדעת הרמב"ם.

(48) שם.

(49) עיקרה.

הנשאות בתנור".

וכתב המגיד משנה⁵⁰ בביאור גריפה בדעת הרמב"ם: "וכבר באר רבינו לפנינו שא"א שלא ישארו שם ניצוצות וכירה מתוך שהבלה מועט אינה ראוי' להתחמם בניצוצות מעטים ומפני כך אין לחוש לחתוי. ודע שאפילו תבשיל שלא הגיע לשליש בשולו מבעוד יום מותר להשהותו ע"ג כירה גרופה או קטומה או באחד מדרכים אלו וכ"כ הרשב"א ז"ל וזה דעת רבינו ז"ל".

משמע, שלדעת הרמב"ם בגריפה לא תיתכן גריפת כל הגחלים, וע"כ בכירה שחומה מועט מותר לשהות (למרות שנשארות מעט גחלים), ובתנור, כיוון שחומו רב יש לחוש שיחתה בניצוצות שנותרו בו.

א"כ קשה, מדוע הר"ן מקשה מכך שתיווצר בעי' אם כל הגחלים יוצאו, הרי הרמב"ם לא הזכיר כל הגחלים, ואדרבא, כתב שא"א בתנור לגרוף הכל? וא"כ יוצא שדעת הר"ן נבעה מקושי שכלל לא קיים [ואף יתכן שהרמב"ם יודה שאכן מותר כאשר גרף הכל⁵¹!]

א"כ מוכרח לומר שהרמב"ם והר"ן אינם חולקים נחרצות.

ג

והנה בר"ן⁶ מסביר את השיטה שצריך לגרוף את כל הגחלים: "מפורש בירושלמי הגורף צריך שיגרוף כל צרכו כלומר שלא ישארו שם גחלים כלל. . וכי תימא א"כ דבגורף בעינן שיגרוף כל צרכן שלא ישארו גחלים כלל היכי אמרינן לקמן [בגמרא] דתנור אפי' גרוף אסור וכיון שלא נשארה שם גחלת כלל למאי ניחוש לה. תירצו דהיינו טעמא משום דכיון דתנור נפיש הבלי' אפילו גרוף מיחזי כמו שיש שם גחלים לוחשות ואתו לשהויי בכירה ולחתויי".

אך הר"ן לא קיבל תירוץ דחוק זה: "ונכנסו בכל זה הדוחק מפני שראו בירושלמי זה מן מה דתני הגורף צריך לטאט בידו הדא אמרה הגורף צריך שיגרוף כל צרכו ואין תירוצם מחוור אצלי משום דכיון דלא מיתסר אלא מגזירה דרבנן בלחוד אינו דין לגזור כל גזירות הללו תנור אטו כירה וכירה משום חיתוי".

כלומר מכיוון שכל האיסור שמא יחתה בגחלים היא גזירה דרבנן, - לחוש שמא אנשים ישהו בכירה ויחתו בגחלים א"כ לא שייך לגזור עקב זה בתנור כל גזירות אלו.

והנה מצינו שהרשב"א - מקשה על שיטת הר"ן בהבנת הירושלמי: "ואינו מחוור בעיני כלל. דאם איתא, מאי קא מיבעיא לן בגמרא בכירה שאינה גרופה וקטומה מהו

(50) שם ה"ד.

(51) ואין לומר שמחלוקתם היא בזה גופא, שלדעת הרמב"ם א"א לגרוף הכל ולדעת הר"ן אפשר - כי זו מחלוקת במציאות.

לסמוך, דודאי טפי איכא למגזר לחתויי' בגחלים בשהקדרה וגחלים בכירה עצמה ממאי דאיכא למגזר בשהגחלי' בתוכה וקדרה סמוכה לה מחוץ וכיון שכן כיון דבגרופה מתחת קדרה שרי כ"ש בשהקדרה מחוץ לגמרי. ועוד דהא לאביי משמע לקמן דכופח שהסיקוהו בגפת ובעצים אי גרופה שרי, ואפ"ה בשאינה גרופה אין סומכין לה. וזה דבר רחוק ודוחק הוא לומר דטפי עדיף גרופה משום דמעשיו מוכיחים עליו, דכיון שגרף וסלק לצד אחד לא יהיב דעתי' תו לאחתויי ואסוחי אסח דעתה מינה, אבל בשאינה גרופה אפילו בסמיכת' איכא למגזר".

היינו: אם גרופה הכוונה שאין מתחת הקדירה גחלים, ברור שאם אפשר לשהות קדירה וגחלים גרופים בכירה עצמה (ולא חוששים לחיתוי), וודאי שאפשר לסמוך ליד כירה שאינה גרופה וקטומה, שהרי הגחלים בתוכה והקדירה סמוכה מבחוץ ע"כ לא מובן הסתפקות הגמ' בסמיכה לכירה שאינה גרופה וקטומה, (ועוד שלאביי משמע שמוותר על כופח גרוף, אך אם אינו גרוף אין לסמוך), ודחוק לומר העדיפות של גריפה זה (לא החשש שיחתה, אלא) שמעשיו מוכיחים עליו.

וע"כ סובר הרשב"א: "והנכון שנא' דגרופה ממש בעינן. אלא דבתנור כיון שהבלו רב ומרתיח אינו נראה כגרוף, אלא כמי שיש שם גחלים ואתי לאשהויי או לאהדורי בכירה שאינה גרופה ואתי לחתויי, א"נ אתי לאשהויי או לאהדורי בתנור גופי' דאינו גרוף".

יוצא א"כ שההו"א של הר"ן בגורף היא לגרוף את כל הגחלים, והיא שיטת הרשב"א ועליו הוא חולק כאמור, שדוחק לגזור תנור משום כירה וכירה משום חיתוי כיוון שזוהי גזירת חכמים.

לכן ממשיך הר"ן ומביא את דעת הרז"ה: "לפיכך נ"ל דברי הרב רבינו זרחי' הלוי ז"ל שכתב דגורף היינו שיגרוף כל הגחלים לצד אחד אבל אם גרף את הכל והוציא לחוץ אפי' בתנור שרי דליכא למיחש למידי"⁵².

להלכה: פוסק אדה"ז בשולחננו⁵³ בדין כירה יש לגרוף את כל הגחלים, ובדין תנור מוסיף שא"א לגרוף את כל הגחלים כדעת הרמב"ם¹¹.

וי"ל בדא"פ בטעם החילוק בלשונו בין כירה לתנור (שבכירה כתב שיש לגרוף את כל הגחלים, ובתנור כתב שא"א לגרוף את כל הגחלים), לעניין אם כן פינה את כל הגחלים משום שבכירה אין טעם להחמיר ולומר שאם גרף את כל הגחלים יהי' אסור לשהות, שהרי חומה מועט. אך בתנור יש להחמיר שגם אם גרף את כל הגחלים יהי' אסור לשהות, שהרי חומו רב.

(52) יוצא שהר"ן לא מקבל את הרשב"א משום דוחק (לגזור תנור משום כירה וכירה משום חיתוי כיוון שזוהי גזירת חכמים). והרשב"א לא מקבל את דעת הרז"ה (והר"ן) משום דוחק (לומר שהעדיפות של גריפה זה (לא החשש שיחתה, אלא) שמעשיו מוכיחים עליו).
(53) שו"ע או"ח סי' רנג סעיפים א, ה.

תקיעת שופר בר"ח אלול

הת' שמואל שי' גורליק
ישי"ג חז"ל צפת

בד"ה אני לדודי תשל"ב⁵⁴ ס"ג מביא כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א את מאמר הצ"צ ד"ה אם יתקע שופר בעיר⁵⁵, ששם מבאר שכהקדמה להמשכה שע"י תק"ש בר"ה דרושה העבודה דתק"ש בחודש אלול.

ובהע' 14 מציין בחצע"ג: "(ובכותרת שם: "עניין תקיעת שופר בר"ח אלול"). וצע"ק ההדגשה כאן ובכ"מ דר"ח" דהיינו שהתקיעה בשופר, ובמילא, גם עניינה כהקדמה לתק"ש דר"ה, קיימת בכל ימי חודש אלול, ומדוע ההדגשה במאמר הצ"צ היא על ר"ח?

ובהקדים לשון כ"ק אד"ש מה"מ ש"צע"ק ההדגשה . . דר"ח". שנראה שהעניין דתק"ש בר"ח אלול הוא מובן. ורק אי"מ מהי ההדגשה בזה.

וכפי שרואים במקור המנהג בראשונים ובפוסקים:

מקור המנהג בטור⁵⁶ וז"ל: "תניא בפרקי רבי אליעזר, בר"ח אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה, שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר עבודת גילולים, והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר עלה אלוקים בתרועה וגו', לכן התקינו חז"ל שיהו תוקעין בר"ח אלול⁵⁷ בכל שנה, וכל החודש⁵⁸ כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר אם יתקע שופר בעיר וגו', וכדי לערבב השטן וכן נוהגים באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה".

ובפרישה שם (אות ג) - "וכל החודש כו פי' וא"ת ואכתי קשה מ"מ שתוקעין כל החודש, הוה לך לפסוק מיד אחר ר"ח, ע"ז משני כדי להזהיר כו' ועושין בכל החודש כן כדי לעורר על התשובה, דכיון דהוי עת רצון למשה בעלייתו ללוחות אחרונות, וכמ"ש אח"כ דמהוא הדין קיימי מר"ח אלול ומרבי בתחנונים יה"כ מה"ט . . " ומאריך שם בביאור דברי הטור הנ"ל.

(54) נדפס בסה"מ מלוקט ח"ג עמ' רסא ואילך.

(55) אוה"ת נצבים ע' א'רפ ואילך.

(56) או"ח הל' ר"ה ר"ס תקפא.

(57) ההדגשה אינה במקור.

(58) ראה הערה הקודמת.

עכ"פ יוצא מהנ"ל שהתק"ש בר"ח אלול היא כעניין שונה משאר החודש - בר"ח הטעם הוא כיוון שבזמן זה תקעו כשעלה למרום והקב"ה נתעלה באותו שופר. ובשאר החודש תוקעים כדי לעורר את בני"ל לתשובה⁵⁹.

ומה שנותר להבין הוא, מה טעם ההדגשה במאמר הצ"צ ובכ"מ על עניין זה - שהרי ע"פ תוכן הביאור בדברי הצ"צ ובדרושי חסידות - אין הבדל (בטעם הפנימי) בין התקיעה בר"ח אלול לשאר החודש.

וכמה ניסו להשיב בדא"פ ע"פ המבואר בהמשך במאמר.

בתחילת המאמר מביא את המשל של דמלך בשדה מלקו"ת⁶⁰ ושואל שמשם משמע שהעבודה דאלול היא בקו האהבה - שהרי המלך מקבלם בסבר פנים יפות וכו', וכיצד מתאים זה עם המובא בטור שתוקעין בשופר באלול כדי "להזהיר את העם שיעשו תשובה" - שזוהי עבודה בקו היראה?

ונקודת הביאור בהמאמר, שבאמת עיקר העבודה דאלול היא העבודה דיראה, כי היראה באה ע"י עבודת האדם ומשא"כ אהבה שבאה מצד גילוי מלע'. ומאחר שעניין חודש אלול הוא "אני לדודי", העבודה שמצד האדם דווקא, לכן הוא בעיקר בקו היראה. וביראה זו גופא ב' שלבים, באלול התק"ש פועלת יראה תתאה שבאה מצד האדם ובר"ה נמשך ע"י השופר יראה עילאה.

וממשיך ומבאר⁶¹ את עניין האהבה שבחודש אלול. שכדי להגיע מיר"ת ליר"ע צריך להיות תחילה אהבה. וזה עניין האהבה שבמשל דהמלך בשדה. ולכן, למרות שעיקר העניין דחודש אלול הוא תקיעת שופר, שפועלת יראה, אעפ"כ מדגישים גם העבודה דאהבה, מלך בשדה, וזאת כדי לבוא אח"כ ליר"ע שבר"ה.

ובהמשך המאמר מבאר ומחדש כ"ק אד"ש מה"מ, וזלה"ק: "יש לומר, דזה שהתשובה דאלול נרמזת באנה לידו ושמתי לך שהכפרה דערי מקלט היא על מכה נפש בשגגה, הוא כי ע"י התשובה דר"ח אלול נעשו זדונות כשגגות והתשובה דאלול היא לתקן השגגות".

וניסו לבאר ע"פ המבואר בחסידות שהפיכת הזדונות לשגגות היא ע"י תשובה מיראה, ותיקון השגגות הוא דווקא ע"י תשובה מאהבה, ועפ"ז, כיוון שעבודה דר"ח אלול היא הפיכת הזדונות לשגגות, שזהו דווקא ע"י תשובה מיראה, ואילו בשאר החודש העבודה היא לתקן השגגות שזהו ע"י תשובה מאהבה דווקא, לכן עיקר העניין דיראה הוא בר"ח דוקא, ובשאר החודש העבודה היא בעיקר העבודה דתשובה מאהבה.

(59) (וע"פ ביאור הפרישה קשור גם לטעם דר"ח - כיוון דזהו עת רצון וכו').

(60) פרשת ראה לב, א.

(61) ס"ה.

ולכאורה דברים אלו קצת תמוהים:

א'. לדבריהם מניין שהחילוק בין ד' העניינים של דחילו רחימו ודחילו הם גם בזמן⁶²?

ב'. מעצם המקור דהעבודה בקו היראה שבחודש אלול מוכח שעניין זה אינו שייך כ"כ בר"ח אלול. כיוון שבטור מובא דבר ראשון הטעם לתק"ש בר"ח אלול (כיון שבזמן זה תקעו כשמשה עלה להר והקב"ה נתעלה באותו שופר), ולאחמ"כ מביא את הטעם שתיקנו לתקוע בכל שאר החודש שהוא כדי "להזהיר את העם שיעשו תשובה" שממנו לומד כ"ק אד"ש מה"מ את עניין היראה שבחודש אלול.

ועצ"ע. ואשמח לשמוע חו"ד הקוראים בזה.

62) אמנם העבודה דיר"ע (דחילו הב') היא בר"ה, אך שאר הג' עניינים קיימים בכל חודש אלול שזהו עניינו.

סיכום וראשי פרקים בהמשך תרס"ו

- עם אי אלו ציונים **בוודים** לתורתו הרחבה והמאירה של כ"ק אד"ש מה"מ⁶³ -

הת' שלמה שמשון יעקב שיחי' פבזנר
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

פתיחה

דומה שריבוי פעמים, מתי שלומדים המשך של ריבוי מאמרים, ה"ז נתפס כביאורים ועוד ביאורים וכו', וכך שזה לא נראה בכלל כחולי' אחת והמשך אחד, ובמיוחד כשמדובר אודות המשך ארוך כהמשך תרס"ו.

ולכן, נעשה כאן סיכום של נקודות הענינים בקיצור של המאמרים לראות איך כולם משתלבים יחד כהמשך אחד, דבר שמאוד מועיל, הן בהבנת הדברים לאשורם, הן בזכרון הענינים, והן כפתיחה ללימוד, שידועים לאן ניגשים, ובכל מאמר יודעים איפה אוזנים מתוך התמונה הכללית של ההמשך בבחי' "דע מאין באת ולאן אתה הולך".

בהתחלה יובא רק הנקודות של ההמשך בקיצור, ואח"כ סיכום בפרטיות יותר עם שלבי הביאורים, ויה"ר שיהי' לתועלת הלומדים והמעיינים, וע"י ההוספה בכך תהי' נאו התגלות כ"ק אד"ש מה"מ מיד ממש.

•

נקודת ההמשך - מהי ואיך ממלאים את הכוונה העליונה דבריאת העולם ש"נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" שתושלם מיד ממש בהתגלות הרבי שליט"א מה"מ.

סיכום כללי

○ ד"ה 'יו"ט של ר"ה' - התכלית - דירה בתחתונים. יבאר שתכלית בריה"ע היא "דירה בתחתונים", יבאר הכוונה שבזה ויבאר מדוע זה דווקא הטעם ולא שאר הטעמים שיש על כך. יבאר שהמטרה של דירה בתחתונים הוא לא רק להמשיך בעולם את אוא"ס שהי' ממלא מקום החלל, אלא גם להמשיך אור שלמעלה מהאור שהי' לפני זה, אור חדש.

(63) לביאורים נוספים, אפשר לחפש בספרי המפתחות, שרבו בדורנו זה, וכמו במפתח בסוף סה"מ מלוקט ח"ו, במפתחות הלקו"ש, ועוד.

○ מד"ה 'זה היום' עד ד"ה 'כי ידעתיו' (8 מאמרים) – הדירה בתחתונים נעשית ע"י קיום המצוות "סוף מעשה במחשבה תחלה" שדווקא בקיום המצוות בקב"ע נמשכים הרצון והתענוג העצמי של הקב"ה בעוה"ז ויהי' דירה בתחתונים.

○ ד"ה 'ואברהם זקן' וד"ה 'ויתן לך' – הדירה בתחתונים נעשית ע"י לימוד התורה בעיון ויגיעה גדולה, ודוקא באופן של מתינות והעכבה, קושיות ופירוקים (כתלמוד בבלי).

○ בתחילת ד"ה 'ויצא יעקב' – מקשה בסתירה בין שני הביאורים הנ"ל, האם הדירה בתחתונים נמשך ע"י המצוות, הרצון והתענוג עצמי (הביאור 8 המאמרים, מזה היום עד כי ידעתיו) או ע"י היגיעה בת"ת (הביאור 2 המאמרים ואברהם זקן וויתן לך)?!...

וכאן כדאי לשים לב, שהתי' על קושיא זו אינו במאמר כאן, אלא יבוא ויחזור לתרץ זה רק ב"וה' אמר המכסה", וירא תרס"ז (עמוד תז) כמעט שנה אח"כ (בסוף המאמר הארבעים ושמונה) (!). וכן בסיום ההמשך, מאמר הששים (ד"ה "השמים כסאי"). (וכן מוזכר בהשלמת הדרוש, מאמר הששים ואחד).

○ ד"ה 'ויצא יעקב' וד"ה 'וישלח יעקב' – יבאר שבתענוג עצמי גופא ב' דרגות, תענוג עצמי המורגש, ותענוג עצמי כמו שהוא בעצמות ממש, וזה ב' תקופות בגילויים דלע"ל, והדרגא השני' מתגלית ע"י בע"ת דוקא.

○ בתחילת ד"ה 'נר חנוכה' מתחיל שצריך לחדש שגם ע"י תורה אפשר להגיע לתענוג העצמי הפשוט שבעצמות ממש (כמו בע"ת). [ויגיע לזה רק, כנ"ל, בסוף המאמר הארבעים ושמונה (ד"ה "והוי' אמר המכסה")].

○ מד"ה 'נר חנוכה' עד ד"ה 'כי כאשר השמים החדשים' (5 מאמרים) – מבאר באריכות עבודת הנשמה כאן למטה, ברצוא ושוב (אש דנשמה) שיש על זה כח מלמעלה אבל העיקר (הן הרצוא והן השוב) זה ע"י עבודה בכח עצמו.

○ בד"ה "החודש" מתחיל לבאר שדרוש ביאור מהי המעלה בעבודה בכח עצמו. והתירוץ על כך יגיע רק בד"ה ומקנה רב תרס"ו בסופו (עמוד שטו), מאמר השלושים ושבע. (וזה רק לאחר שיבאר באריכות נשמות דאצי, נשמות דבי"ע החילוק ביניהם, ומעלת העבד בעבודתו בעול דוקא).

○ מד"ה 'החודש' עד ד"ה 'וספרתם' (8 מאמרים) – מבאר באריכות סוג ראשון דנשמות בנ"י שבאים מאצי'. וכדי לבאר זאת מבאר ענינו של עולם האצי' שנקרא "אדם" ע"ש "אדמה לעליון" הן מצד האורות דאצי' והן מצד הכלים דאצי', ולפ"ז יבאר (בסוף המאמר השמיני, וספרתם לכם תרס"ו (עמודים ריז-ח)) מעלת נשמות דאצי'.

○ מד"ה 'כי תבואו' עד ד"ה 'תתן אמת ליעקב' (10 מאמרים) - מבאר באריכות שיש גם סוג שני של נשמות (נשמות דבי"ע) יעקב, שמתקנים ההעלם והסתר דשם אלוקים. ועד"ז ענין התפילה (יעקב) לעומת ענין התורה (ישראל), שזה ע"ד מל"ת (אחור, תפילה) כלפי מ"ע (פנים, תורה).

○ מד"ה 'ומקנה רב' עד ד"ה 'קדוש אתה' תרס"ז (7 מאמרים) - יבאר באריכות המעלה הנפלאה דיעקב עבדי על ישראל בני, שדוקא יעקב, שעובד בעבודה ויגיעה בקבעומ"ש, ומברר הברורים מלמטה למעלה, דוקא הוא משלים הכוונה העליונה ד"דירה בתחתונים", לעצמותו ממש, ע"י המשכת עצם האור, שמו הקדמון (שביאר בד"ה "כי עמך" שאצי' לגבי זה (ולמטה מזה) הוא "יש מאין", וע"כ נשמות דאצי' כלל לא שייכות לכך, אך דווקא, נשמות דבי"ע, יעקב, עבד פשוט, בעבודתם ויגיעתם משלימים כונת העצמות וממשיכים האור חדש לגמרי, עצם האור הכלול בעצמותו ממש. שנעוץ תחלתן בסופן).

○ מד"ה 'אמר רבי עקיבא' עד ד"ה 'אם בחוקותי' (7 מאמרים) - יבאר כיצד גם ישראל, בנים, נשמות דאצי' יכולים להשלים הכונה העליונה דדירה בתחתונים כמו עבד פשוט, בן שנעשה עבד, שזה ע"י עמל ויגיעה עצומה בעסק התורה, בתושבע"פ, ודוקא מתוך ביטול דקבעומ"ש, לידע אמיתית רצון העליון.

○ מד"ה 'בשעה שהקדימו' עד ד"ה 'השמים כסאי' תרס"ח (8 מאמרים) - יבאר מדוע המשכת העצמות שע"י עבד פשוט וכן שנעשה עבד, זהו דוקא ע"י נשמות ישראל (ולא ע"י המלאכים), ודוקא בירידתן למטה בגוף (ולא בנשמות כמו שהם למעלה), ע"י שמקדים באריכות שרש ומעלת הנשמות דרגא למעלה מדרגא, ואח"כ הביאור בכך שירדו למטה, שדוקא נש"י למטה ובעבודתם בתומ"צ מתעלים עד לגילוי שרשם בעצמות ממש, ועי"ז מתמלאת הכוונה דדירה בתחתונים.

○ השלמת הדרוש - יתרץ ע"פ כל הביאור בהמשך את הקושיות שהקשה בתחילת ההמשך, ונקודתם, מלכויות, ממשיך אור הממכ"ע, ע"י קב"ע ברצון וחפץ פנימי, בעבודה דיחוד אורות וכלים. ואח"כ צ"ל זכרונות, שזו דרגא נעלית יותר בה לא תופס מקום הרצון למלוכה, אור הסובב, עד עצם האור, שיאיר בגילוי בתוך הממכ"ע. והכח יחוד סובב וממלא, אף שהם הפכים, כיון שבתק"ש נמשך העצמות שע"י העצמות אפשר לפעול יחוד סובב וממלא. ולכן התק"ש היא לפני המלכויות וזכרונות, שבכח זה יוכל להיות אח"כ יחוד סובב וממלא. ואח"כ פסוקי שופרות, שלא רק שיהי' יחוד סובב וממלא (בכח העצמות) אלא שעצמות עצמו יומשך בגילוי. ובשבת, התענוג הפשוט נמשך ממילא לללא צורך בתק"ש (ורק במקדש יכלו להמשיך תענוג עליון יותר).

סיכום מפורט יותר

○ ד"ה 'יו"ט של ר"ה⁶⁴ – התכלית – דירה בתחתונים. יבאר שתכלית בריה"ע היא "דירה בתחתונים", יבאר הכוונה שבזה ויבאר מדוע זה דווקא הטעם ולא שאר הטעמים שיש על כך. יבאר⁶⁵ שהמטרה של דירה בתחתונים הוא לא רק להמשיך בעולם את אוא"ס שהי' ממלא מקום החלל, אלא גם להמשיך אור שלמעלה מהאור שהי' לפני זה, אור חדש⁶⁶.

[וע"ז ילך כל ההמשך לבאר מהו אור חדש זה⁶⁷ וע"י איזה עבודה ממשיכים אותו, ויבאר זאת (כיצד ממשיכים עבודה זו⁶⁸) בעיקר⁶⁹ במאמר הארבעים⁷⁰ והארבעים ושניים⁷¹].

○ מד"ה 'זה היום' עד ד"ה 'כי ידעתיו' (8 מאמרים) – הדירה בתחתונים נעשית ע"י קיום המצוות "סוף מעשה במחשבה תחלה" שדווקא בקיום המצוות בקב"ע נמשכים הרצון והתענוג העצמי של הקב"ה בעוה"ז ויהי' דירה בתחתונים.

ובפרטיות יותר: מד"ה זה היום עד אמצע ד"ה לולב וערבה – יבאר כיצד בעשיית המצוות נמשך התענוג העצמי של הקב"ה שלמעלה מכל התענוגים הכי נעלים של ג"ע וכו'. ומאמצע ד"ה לולב וערבה עד אמצע ד"ה לך לך – יבאר כיצד בעשיית המצוות, ובקב"ע דוקא, נמשך הרצון העצמי של הקב"ה בתוך העולם שלמעלה מהרצון על בריאת העולם וכו'. מאמצע ד"ה לך לך עד סיום ד"ה כי ידעתיו – יקשה מה יותר עצמי, הרצון או התענוג, ויבאר ששניהם עצמיים ובאים ביחד, והתענוג העצמי יתגלה לע"ל יחד עם הרצון העצמי.

○ ד"ה 'ואברהם זקן' וד"ה 'ויתן לך' – הדירה בתחתונים נעשית ע"י לימוד

(64) המאמר הראשון.

(65) עמוד ד', "ועוד יש לומר".

(66) שזה, כבמקומות המצויינים לקמן הולך על עצמות א"ס, שדירה בתחתונים היא דירה לעצמותו ית'. (ראה המשך תרס"ו עמוד שנד: "ועי"ז דוקא הוא בחי' המשכת העצמות ממש", וכמבואר שם לפני"ז (עמוד שמג ואילך) שההתהוות שבמל' מגיע מהעצמות ממש שמציאותו מעצמותו וזה מה שנמשך גם ע"י העבודה דדירה בתחתונים.

(67) ראה בתחילת המאמר השני (זה היום): "ולהבין בתוס' ביאור ענין ההמשכה והתוס' אורות . . ."

(68) האור חדש מבואר שם ג"כ בקיצור, ובמאמר "כי עמך" מבאר את האור הכלול בעצמות המאור ממש, וזהו האור חדש שעליו רוצה להגיע מתחילת ההמשך, ובמקומות המצויינים לקמן מבואר איזה עבודה ממשיכה זו. (ראה בעמוד שסב שמפרש ממש שהאור חדש שע"י העבודה זהו האור חדש שמבואר במאמר "כי עמך", וכן בכ"מ).

(69) ראה בסה"מ מלוקט ח"א עמוד רסח, שמביא את תכלית הכוונה להמשיך אור חדש (ומציין שם להמשך תרס"ו עמוד ד'), ומציין למקומות שבהערות הבאות ששם מוסבר כיצד ממשיכים אור זה בפועל.

(70) ד"ה "הי' כי תבוא", ס"ע שלו ואילך.

(71) ד"ה "תקעו בחודש" תרס"ז, עמוד שנד ואילך. אלא ששם מבאר (וכן בעמוד שסב באותיות נוספות) כיצד זהו ע"י הקבועו"ש דעבד פשוט, ואח"כ מד"ה "אמר ר' עקיבא" ואילך יבאר כיצד גם "בן" יכול להמשיך זאת ולהיות כמו עבד פשוט ממש, בן שנעשה עבד.

התורה בעיון ויגיעה גדולה, ודוקא באופן של מתינות והעכבה, קושיות ופירוקים (כתלמוד בבלי).

○ בתחילת ד"ה 'ויצא יעקב' – מקשה בסתירה בין שני הביאורים הנ"ל, האם הדירה בתחתונים נמשך ע"י המצוות, הרצון והתענוג עצמי (הביאור 8 המאמרים, מזה היום עד כי ידעתיו) או ע"י היגיעה בת"ת (הביאור 2 המאמרים ואברהם זקן וויתן לך)?!...

וכאן כדאי לשים לב, שהתי' על קושיא זו אינו במאמר כאן, אלא יבוא ויחזור לתרץ זה רק ב"וה' אמר המכסה", וירא תרס"ז⁷² (עמוד תז) כמעט שנה אח"כ (בסוף המאמר הארבעים ושמונה (!). וכן בסיום ההמשך, מאמר הששים (ד"ה "השמים כסאי"). (וכן מוזכר בהשלמת הדרוש, מאמר הששים ואחד)⁷³.

○ ד"ה 'ויצא יעקב' וד"ה 'וישלח יעקב' – יבאר שבתענוג עצמי גופא ב' דרגות, תענוג עצמי המורגש, ותענוג עצמי כמו שהוא בעצמות ממש, וזה ב' תקופות בגילויים דלע"ל, והדרגא השני' מתגלית ע"י בע"ת דוקא⁷⁴.

○ בתחילת ד"ה 'נר חנוכה' מתחיל שצריך לחדש שגם ע"י תורה אפשר להגיע לתענוג העצמי הפשוט שבעצמות ממש (כמו בע"ת). [ויגיע לזה רק, כנ"ל, בסוף המאמר הארבעים ושמונה (ד"ה "והוי' אמר המכסה")].

○ מד"ה 'נר חנוכה' עד ד"ה 'כי כאשר השמים החדשים' (5 מאמרים) – מבאר

72) ולהעיר, מהמסופר (סה"ש תש"ג ע' 66, נדפס בהוספות להמשך עמוד תשמה) שלאחרי שסיים אדמו"ר מוהרש"ב הגהת המאמר הזה ד"ה' אמר המכסה' רס"ו, קרא לאדמו"ר הרי"צ וציווהו שיביא בענדיקטין, וסיפר שאביו, אדמו"ר המהר"ש, לאחר שסיים המשך וככה (תרל"ז) קרא למשרת שיביא יין "טאקאיער", ואח"כ אמר לי (לרבי הרש"ב) לסגור הדלת, ואמר לי בא נשמח אני ואתה. ואח"כ דיברו (הרבי הרש"ב והרבי הרי"צ) בעניני חסידות. והיינו לכאן, שאדמו"ר הרש"ב ראה בסיום המאמר הזה (מעין עכ"פ ד) סיום ההמשך. ויובן ע"פ המבואר בפנים.

73) נקודת התירוץ תהי', ועל זה סובב כל עיקר ההמשך, שאכן שניהם נכונים, וישנם שני אפשרויות לפעול את הדירה בתחתונים, או ע"י מצוות בקב"ע (כל האנשים הפשוטים וכו') יזכו לזה (שזה הביאור 8 מאמרים הראשונים), או גם מי שאוהב ומתענג בתומ"צ, אך ע"י יגיעה ועמל רב בתושבע"פ (שני המאמרים) גם הוא יוכל לפעול את הדירה בתחתונים. או במילים אחרות (של ההמשך), או ע"י מעלת עבד פשוט (מצוות בקב"ע) או ע"י בן שנעשה עבד (עיון בתורה). וכדי להגיע לזה, מקדים בכלל שיש עבודת הנשמה ברצוא ושוב, והעיקר עבודה בכח עצמו בעמל ויגיעה, ויסביר זאת ע"י הביאור בסוגי בני"ן בן ועבד, ישראל ויעקב, שיש מאצ"י (אדם) ויש מבי"ע (לעבוד עם הסתתר דשם אלוקים), ב' העבודות תורה ותפילה וכו' ויבאר המעלות שיש דוקא בעבד, יעקב, נשמות דבי"ע. וכיצד גם נשמות דאצ"י, בניס, ישראל יכולים להגיע למעלה זו ע"י עיון ויגיעה בתורה כו' (ובסיום ההמשך ממש מבאר שיש מעלה בבן שנעשה עבד על עבד פשוט שנוסף למעלת העצם יש גם מעלת הגילוי).

74) בהמשך ס"ו כאן מבואר שאחרי הגילוי הזה לא יהיו עוד עליות (עמוד קה, וראה ג"כ בעמוד יב). וראה באריכות בהדרן על מסכתות ברכות ומועד קטן (סה"מ מלוקט ו' עמוד קיג ואילך, ובעיקר בס"י ובהערות 60, 65), שכן יהיו עוד עליות! ואדרבה, באופן יותר נעלה, אלא שלא יהיו באותן אופן של עליות עכשיו (שעל כאלו עליות נאמר שלא יהיו עוד), שכן הכל יהי' בעצמותו ית', שלימות המנוחה. ומבאר באריכות החילוק בין התענוג העצמי של "פנימיות אבא פנימיות עתיק" (תענוג העצמי המורגש בחכמה) לתענוג העצמי ממש, בב' דרגות בלימוד התורה לע"ל, ע"ש באריכות.

באריכות עבודת הנשמה כאן למטה, ברצוא ושוב (אש דנשמה) שיש על זה כח מלמעלה אבל העיקר (הן הרצוא והן השוב) זה ע"י עבודה בכח עצמו.

ובפרטיות יותר: במאמר הראשון⁷⁵ (ותחילת השני) מבאר בעיקר ההכרח בהתעוררות מלמעלה הן ברצוא והן בשוב. (כמו שאש ברצוא ושוב שלה מתקיימת רק ע"י הרוח). במאמר השני מבאר ב' סוגי התעוררות מ"וישכם לבן" ומהדלקת הנרות דאחר. ויבאר הנחיצות בעבודה בכח עצמו אח"כ כדי שיהי' לזה קיום. במאמרים (סוף השני) השלישי והרביעי יבאר באריכות סדר התפילה בעבודה בכח עצמו (פסוד"ו, ברכות ק"ש, ק"ש ומ"אמת ויציב" עד שמו"ע), ויבאר למה ההתעוררות דאחר נק' עבודה ושל "וישכם לבן" לא. ובמאמר החמישי יבאר איך העיקר הוא השוב, וזה דורש עבודה בכח עצמו יותר מהרצוא, ושרצוא יותר נקל משוב, והדרך להגיע לשוב בקבעומו"ש שאחרי גילוי דראי'.

בד"ה "החודש" מתחיל לבאר שדרוש ביאור מהי המעלה בעבודה בכח עצמו⁷⁶. והתירוץ על כך יגיע רק בד"ה ומקנה רב תרס"ו בסופו (עמוד שטו), מאמר השלושים ושבע. (וזה רק לאחר שיבאר באריכות נשמות דאצי, נשמות דבי"ע החילוק ביניהם, ומעלת העבד בעבודתו בעול דוקא).

○ מד"ה 'החודש' עד ד"ה 'וספרתם' (8 מאמרים) - מבאר באריכות סוג ראשון דנשמות בני"ש שבאים מאצי'. וכדי לבאר זאת מבאר ענינו של עולם האצי' שנקרא "אדם" ע"ש "אדמה לעליון" הן מצד האורות דאצי' והן מצד הכלים דאצי', ולפ"ז יבאר (בסוף המאמר השמיני, וספרתם לכם תרס"ו (עמודים ריז-ח⁷⁷)) מעלת נשמות דאצי'.

ובפרטיות יותר: מד"ה 'החודש' עד ד"ה 'אדם כי יקריב' (5 מאמרים)⁷⁸ - יבאר ענינו של עולם האצי' שנקרא "אדם" מצד האורות דאצי' ע"ש "אדמה לעליון" ואעפ"כ נקרא "יש מאין". ובכמה ביאורים: א) לגבי א"ק - אדמה לעליון. לגבי הקו - יש מאין⁷⁹. ב) לגבי הקו - אדמה לעליון. לגבי אוא"ס - יש מאין⁸⁰. ובשני אופנים: א) אור הקו הוא גבול (האורות דספי' מצויירים) - לגבי הקו - גילוי ההעלם (ע"ס דאצי'). לגבי אוא"ס - יש מאין (ששם לא שייך כלל ספי', וגבול מבל"ג יש מאין)⁸¹. ב) אור

75) שמתוך קבוצת חמשת מאמרים אלו, וכן לקמן, שב'בפרטיות יותר' מדבר על המאמר הראשון, שני וכו' מתוך קבוצה זו גופא.

76) ראה ביאור בקושיא זו (בד"ה "החודש" דוקא) בסה"מ מלוקט ח"ג עמוד צב, לקו"ש חי"ז עמוד 155 הערה 59.

77) וראה ג"כ בעמוד רכז.

78) ידוע בתור המשך "החודש".

79) לקראת סוף ד"ה "החודש".

80) סוף ד"ה "החודש".

81) לקראת סוף ד"ה "אדם כי יקריב".

הקו הוא בל"ג (האורות דספי' פשוטים) - לגבי הקו - גילוי ההעלם (בל"ג מבל"ג) לגבי אוא"ס - יש מאין (כי באוא"ס בטל כזיו השמש בשמש, אין ואפס, ואח"כ נהי' מציאות. ומציאות מביטול - יש מאין⁸²).

בפרטיות יותר: בד"ה החודש מבאר באריכות שיש נשמות דאצי' ונשמות דבי"ע, נשמות דמ"ה ונשמות דב"ן (משה ודוד ואליהו). ובסופו מתחיל לבאר ענינו של עולם האצי' בתור "אדמה לעליון" עד לקו ו"יש מאין" לאוא"ס. בתחילת ד"ה ויולך מקשה כיון שאצי' גילוי ההעלם מאור הקו, ואור הקו הוא "אדמה לעליון" (גילוי ההעלם) לאוא"ס, איך אצי' יש מאין לאוא"ס?

ומבאר בד"ה ויולך ענינו של הא"ס כאור אין סוף (שיטת המקובלים הראשונים - כתר, קדמון. ושיטת הרמ"ק - עצמות. וסברותיהם, וחידוש אדה"ז ע"פ שיטת האריז"ל - אור א"ס ולא קדמון). בד"ה זאת חוקת יבאר באריכות ענינו של אור (ביחס לשפע), ושאר אמיתי גם בדרך ממילא וגם ברצון. בד"ה כי עמך יבאר שיש דרגות באוא"ס (עצם האור - שהוא קדמון כקדמותו ית', שמו הקדמון⁸³). והתפשטות האור - לפני עליית הרצון (שלא שייך כלל לספי') ואחרי עליית הרצון (שיש בו ע"ס הגנוזות, וביאור ענינם של ע"ס הגנוזות באוא"ס אחרי עליית הרצון כמו שמות). ובד"ה אדם כי יקריב יבאר על היכולת להאיר ושלא להאיר, ושמם שרש הדרגות של התפשטות האור לפני עליית הרצון ואחרי עליית הרצון, ויבאר מארז"ל "אוא"ס למעלה עד אין קץ כו". יבאר שהגבול דע"ס הגנוזות הינו רק כח להגביל ולא גבול ממש, וגם אוא"ס שאחר עליית הרצון הוא בלי גבול.

ויתרץ לפ"ז הקושיא בתחילת המאמר השני בשני אופנים: א) אצי' (ע"ס) אדמה לעליון לאור הקו (שרש ע"ס) שאדמה לעליון לאוא"ס שאחר עליית הרצון (כולם אלוקות), אבל שניהם יש מאין אליו (אפי' לאוא"ס שאחר עליית הרצון כי הוא בל"ג והם גבול). ב) אצי' (פשיטות) אדמה לעליון לאור הקו (בל"ג) שאדמה לעליון לאוא"ס שאחר עליית הרצון (אלוקות ובל"ג) אבל שניהם יש מאין אליו כיון שהם "מציאות" (יש אלוקי בל"ג) והוא "אין ואפס" שם כזיו השמש בשמש (נרגש בו העצמות).

ומד"ה 'אדם כי יהי' עד ד"ה 'וספרתם' (3 מאמרים) - מבאר שאצי' נקרא "אדמה לעליון" גם מצד הכלים דספי'. אבל רק עד לא"ק. ויבאר באריכות המציאות כולה כפי שהיא בא"ק וספירות דא"ק, ואיך אצי' (שיש בו ד' דרגות דשם הוי') "אדמה" לא"ק (שיש בו גם דרגות דשם הוי' בדקות). ויבאר לפ"ז נשמות דאצי' מה ענינם, שמאחדים באלוקות בגילוי ואין העולם והגוף מסתירים להם כלל.

82) סוף ד"ה "אדם כי יקריב".

83) ראה בסה"מ מלוקט ח"ב עמוד רפה ואילך (ובהערה 27), שזהו אור הכלול בעצמות המאור ממש, למעלה מכפי שהוא בתואר מאור, ע"ש.

○ מד"ה 'כי תבואו' עד ד"ה 'תתן אמת ליעקב' (10 מאמרים) - מבאר באריכות שיש גם סוג שני של נשמות (נשמות דבי"ע) יעקב, שמתקנים ההעלם והסתר דשם אלוקים. ועד"ז ענין התפילה (יעקב) לעומת ענין התורה (ישראל), שזה ע"ד מל"ת (אחור, תפילה) כלפי מ"ע (פנים, תורה).

ובפרטיות יותר: בד"ה כי תבואו, יבאר החילוק בין אצי' ובי"ע, ד"ע וד"ת. (וכן במדרגות עליונות יותר, שאוא"ס ד"ע ואצי' ד"ת ביחס אליו). וענינם דנשמות דבי"ע לעבוד עם ההעלם והסתר דשם אלוקים (בבי"ע) עד שמתגלה האמת דהוי', אך מ"מ אי"ז גילוי הוי' ממש כמו בנשמות דאצי'. ויקרא להם בשמות ישראל (נשמות דאצי') ויעקב (נשמות דבי"ע).

ומד"ה וידבר עד ד"ה תתן אמת (9 מאמרים) יקביל זאת (יעקב וישראל) לתורה (פנים) ותפלה (אחור):

מד"ה וידבר עד אמצע ד"ה השמים מספרים (2 וחצי מאמרים) יבאר זאת בהרחבה, מד"ה וידבר עד אמצע ד"ה ועשית מבאר כיצד תורה זה "פנים" "חכמת אדם תאיר פניו", דאדם העליון, ומשם נמשך הארת פנים לישראל למטה, ע"ד ישראל. (וכן במצוות). ומאמצע ד"ה ועשית עד אמצע ד"ה השמים מספרים יקשה מדוע תפלה זה "אחור" ולכאו' יש בזה גילוי אלוקות ג"כ, ויבאר באריכות בענין "זכרתי לך חסד נעורייך . . . לכתך אחרי במדבר", שיש העלמות והסתרים בתפילה, וע"י עבודה עם ההעלם יבוא לגילוי, ע"ד יעקב.

וכדי לבאר זאת (ענין האחור שבתפילה) בתוס' ביאור, מקדים בהרחבה מאמצע ד"ה השמים מספרים עד אמצע ד"ה כי מראש צורים ביאור החילוק בין מ"ע ומל"ת. שענין המל"ת מקביל ג"כ לתפלה, אחור. ועפ"ז יבאר מאצע ד"ה כי מראש צורים עש זוף ד"ה תתן אמת ליעקב ענין התפילה שנקראת אחור, ויסכם חילוקי העבודות דיעקב וישראל (תורה ותפילה):

בחצי השני של ד"ה השמים מספרים מבאר מה החילוק בכלל בין "מקיף הקרוב" ל"מקיף הרחוק", ובשרשם. בד"ה נשא את ראש מסביר מדוע מ"ע מקביל למקיף הקרוב ומל"ת מקבילים למקיף הרחוק (ומעלת התורה (דוקא, ולא שאר המ"ע) גם על מל"ת⁸⁴). בד"ה וראיתם אותו מבאר כיצד המל"ת הם שמירה למ"ע, ויבאר מדוע מהמקיף הקרוב יכול להיות יניקה לחיצונים, ומהמקיף הרחוק לא, שלכן, דוקא ע"י המל"ת, המשכת המקיף הרחוק, לא תהי' יניקה גם מהמקיף הקרוב (מ"ע)⁸⁵.

בד"ה ויקח קרח מבאר באריכות גדר הפנימי והמקיף בכלל, ג' חילוקים כלליים

84) ובזה מתרץ הקושיא שבתחילת החצי של המאמר השלישי, למה ויתר הקב"ה על ע"ז ולא על ביטול ת"ת, אף שזה מ"ע.

85) ומ"מ דוקא ע"י מ"ע מאיר האור בגילוי ממש. שם בסוף המאמר.

בין ממלא וסובב, והשרש של חילוקים אלו. (ויבאר זאת באריכות ממשל בנפש האדם בכוחות הפנימיים וכח המקיף). יבאר שבמקיף גופא, יש מקיף ששייך ושולט על הפנימי ופועל בהתחלקות (למרות שהוא עצמו לא מחולק) ויש עצם המקיף שלא בא בהתחלקות כלל (וגם זה יבאר ממשל בנפש האדם). יבאר כיצד שני דרגות אלו נמצאים בפרטיות בתוך המקיף ששייך לפנימי (גלגלתא). ועפ"ז יבאר כיצד רואים את זה שמ"ע זה מקיף הקרוב ומל"ת זה מקיף הרחוק במאמרו ל"שמי עם י"ה שס"ה ל"ת וזכרי עם ו"ה רמ"ח⁸⁶.

מד"ה אז ישיר עד אמצע ד"ה כי מראש צורים יוסיף לבאר מדוע דוקא שמי עם י"ה שס"ה. ויבאר באריכות גדולה, ששמי זה מל', והדרגות בעליית המלכות: בד"ה אז ישיר מבאר עליית המלכות עד שמקבלת מאו"א כמו ז"א בלי שום צמצום, ובחצי הראשון של ד"ה כי מראש צורים מוסיף לבאר את עליית המלכות עד שמקבלת מפנימיות ועצמיות או"א ממש, מקיף הרחוק. נכ"ז דוקא ע"י הביטול בהתחלה של המלכות באופן של נקודה תחת היסוד.

ועפכ"ז מבאר בחצי השני של ד"ה כי מראש צורים ובד"ה תתן אמת את מעלת התפלה שנקראת אחור: בחצי השני של ד"ה כי מראש צורים מתחיל לבאר זאת בב' ביאורים, או ההילוך בתוקף אחרי ה' אף שאין גילוי אור פנים כלל והכל בבחי' אחורים וחיצוניות, או כיון שכל ההתבוננות היא בעולמות שבאים מבחי' אחוריים וחיצוניות, וכפי שמפרט בד"ה תתן אמת, שאפי' יצירה הפרטית ובריאה דכללות ("יוצר אור ובורא חשך (חשך שלמעלה מאור)") באים רק מ"ולכבודי (בראתיו יצרתיו)", מלכות דא"ס, אחרי הצמצום, ואי"ז פנימיות ועצמות או"א ס כלל. וע"י ההתבוננות שכל העולמות הם בבחי' אחור יבוא לצמאון לאו"א"ס עצומ"ה.

ועפ"ז יסיים לבאר (במאמר ד"ה תתן אמת הנ"ל) ביאור חילוקי הדרגות בין יעקב וישראל, העבודה ועמל דיעקב, והתענוג דישראל. יבאר התפלה כפי שהיא בבחי' ישראל והתורה כפי שהיא בבחי' יעקב, וכן החילוק שביניהם בעסק המצוות, והסיבה לכ"ז.

○ מד"ה 'ומקנה רב' עד ד"ה 'קדוש אתה' תרס"ז (7 מאמרים) - יבאר באריכות המעלה הנפלאה דיעקב עבדי על ישראל בני, שדוקא יעקב, שעובד בעבודה ויגיעה בקבעומו"ש, ומברר הבידורים מלמטה למעלה, דוקא הוא משלים הכוונה העליונה ד"דירה בתחתונים", לעצמותו ממש, ע"י המשכת עצם האור, שמו הקדמון (שביאר בד"ה "כי עמך" שאצי' לגבי זה (ולמטה מזה) הוא "יש מאין", וע"כ נשמות דאצי' כלל לא שייכות לכך, אך דווקא, נשמות דבי"ע, יעקב, עבד פשוט, בעבודתם ויגיעתם

86) שמקיפי הי"ה באים מעצם המקיף (כפי שנמצא בחיצוניות המקיף, (גלגלתא)) ומקיפי הו"ה באים מחיצוניות המקיף (שבחיצוניות המקיף), ע"ש.

משלימים כונת העצמות וממשיכים האור חדש לגמרי, עצם האור הכלול בעצמותו ממש. שנעוץ תחלתו בסופן).

ובפרטיות יותר: בשלשת המאמרים הראשונים⁸⁷ יבאר ענין בן ועבד, עבד נאמן ועבד פשוט, ומעלות העבד פשוט על הבן ועבד נאמן:

במאמר הראשון יבאר ענינו של בן בעבודת ה' במשל ונמשל, שהוא עובד בכל עבודה קשה אך כ"ז מתוך שמחה רבה, ולא יחשב לו לעמל כלל. ואח"כ יבאר במשל ב' סוגי עבדים, עבד פשוט שעובד בעול כבד כשור לעול וכחמור למשאוי, שנקנה ונרצע לאדונו בכל עצמותו, ועובד בעל כרחו מתוך עול ברזל בכל עבודה קשה ככל שתהי', ועבד נאמן⁸⁸ שמכיר את מעלות אדונו ואוהב אותו וכו' ולכן נותן את עצמו לעבודת עד מס"נ ממש נגד טבעו לגמרי, ובכ"ז עובד בשמחה ותענוג באהבה רבה ובחשק ולא ירגיש זאת לעול כלל, ומביא תוס' ברכה גדולה בכל בית אדונם ויבאר בנמשל את בחי' העבד פשוט שעובד מתוך קבלת עול ומייגע עצמו בהיפך מטבעו החומרי וכופה את עצמו בכל דבר מצד הקבלת עול, ע"ש באריכות נפלאה.

ומסיים אשר מי שעובד רק כפי הטבע שלו, בלי לייגע עצמו למעלה מטבעו ורגילותו ה"ז הוכחה שאין בלבו קבלת עומ"ש כלל ולכן נקרא לא עבדו אף אם מקיים התומ"צ כל היום. (ובזה מתרץ מה שהוקשה לעיל⁸⁹ מדוע צריך דוקא עבודה בכח עצמו, ובלי זה נקרא לא עבדו⁹⁰).

ובמאמר השני מבאר את הנמשל של עבד נאמן בעבודת ה', א' שמכיר בגדולת ה' והרוממות דאוא"ס ועי"ז נעשה אצלם אהבה גדולה לה' (נשמות גבוהות דבי"ע), ומוסרים את עצמם לגמרי בכל עצם נפשם לעבודת ה', ולא לצורך עצמם כלל, אלא רק לצורך גבוה, לעשות נח"ר לקונם כו', ומוסיפים תוס' ברכה למעלה, וכ"ז בשמחה ותענוג.

ויתחיל לבאר, שאע"פ שהעבד נאמן נעלה מהעבד פשוט, ואין ערוך ביניהם, עכ"ז⁹¹ יש יתרון מעלה רבה בעבד פשוט על עבד נאמן: א) רק הוא עובד ממש, כי

(87) מד"ה "ומקנה רב" עד ד"ה "אחרי ה".

(88) שזהו עד"מ כמו ה"שר", עמוד שכה.

(89) במאמר התשעה עשר, ד"ה "החודש" בתחילתו.

(90) בפרטיות ובעומק יותר, מדוע נדרש דוקא עבודה בכח עצמו (ולא רק יגיעה בכלל (שמראה על קב"ע)),

יבאר במאמר "תקעו" תרס"ז (המאמר הארבעים ושנים, השישי כאן) שזהו המטרה דדירה בתחוננים, שהתחוננים עצמם יהיו כלים לאלוקות, וזהו דוקא כשהעבודה היא בכח עצמו.

(91) בענין זה יש לציין שבסוף ד"ה שלח לך תש"מ דייק כ"ק אד"ש מה"מ בהלשון המפורסמת דאדה"ז "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות", שמעשינו קאי על ענין המעשה והכפי' והביטול, ועבודתנו קאי על עבודת עבד "ועד לתכלית השלימות דעבד - עבד נאמן כמבואר בהמשך תרס"ו". ובהגות כ"ק אד"ש מה"מ על שאלת המניחים: "ואף שבהמשך תרס"ז מבואר שמכמה טעמים יש יתרון מעלה רבה בעבודת עבד פשוט על עבודת עבד נאמן, ובהמשך הביאור שם מדגיש לכאורה מעלת עבד פשוט דוקא על עבד נאמן". א. הרי יש כו"כ עבד פשוט, משא"כ עבד נאמן. ב. וא"כ למה נאמר במרע"ה מעלת עבד נאמן? ג. הרי לזה (עבד פשוט)

עבודה מצד אהבה וחשק וכו' לא נקראת עבודה כלל. ב) עבודתו היא בתמידות בלי שינוי ולא יגרע מעבודתו כלל, היות שאין בזה השתתפות מצד העבד, שאם יש א"א שלא יהי' שינוי⁹². ג) כל העבודות שוות אצלו, כי אינו עובד בשביל הנח"ר, אלא שצריך לעבוד את אדונו.

ובמאמר השלישי מוסיף לבאר מעלות נוספות בעבד פשוט: ד) תענוג העבד בעבודתו (אף שאינו בהתגלות כ"כ) הוא תענוג האדון בעצמו, ולא תענוג שלו מזה שעושה נח"ר לאדונו. ה) התענוג שיש לאדון מעבודתו הוא כאילו הוא עבד בעצמו. ויבאר בנמשל. ויוסיף ו) הביטול שלו הוא מכח עצמו יותר מעבד נאמן, שעיקר קבעומו"ש הוא בכח עצמו. ז) עבודתו היא התחדשות ממש, מאחר שהוא בבחי' חומרי ממש, להפוך ממהות למהות. ח) הוא בעצמו מכניע החומר שלו ולא ע"י הסיוע מלמעלה (ושל הגילוי שבנפשו).

ובארבעת המאמרים שאחריהם⁹³ יבאר שרש העניין, מעלת העבודה ויגיעה בכח עצמו, שרש המלכות (והעבודה בתחתונים) בעצמותו ית' (הכוונה דדירה בתחתונים):

במאמר הראשון יבאר כיצד דוקא בעבודה ויגיעה בפרנסה (בנוסף למה שנמשך מלמעלה בבחי' יושר בלי יגיעה), דוקא עי"ז נמשך תוס' ברכה בשפע רב ביותר. ועד"ז בעבודת ה', שדוקא ע"י העמל ויגיעה בעבודת הבירורים בבחי' התחדשות מממשיכים אור חדש לגמרי בבחי' התחדשות ממש. יקשה מדוע בן ועבד נאמן לא יכולים להמשיך זאת בעבודת הבירורים שלהם שיש בזה גם התחדשות?

יבאר באריכות שדוקא מלכות יש בכחה להוות יש מאין, מה שאין בכל הספי', אפי' בחכמה (ורק כתר מהוה החכמה יש מאין). והדוגמא לזה הוא שדוקא הארץ הגשמית מחדשת מאין ליש צמחים בריבוי, משא"כ השמים לעולם לא יוכלו לחדש יש מאין גלגל חדש בשמים וכדו'. והטעם לכך הוא כי נעוץ תחילתן בסופן. ודוקא בסוף (מל') מתגלה התחילה (כתר) להוות יש מאין.

במאמר השני ימשיך לבאר זאת במשל מכך ש"סוף מעשה במחשבה תחילה" כבבניית בית וכדו'. ויבאר שעד"ז התחלה שהולך על העצמות ממש, שמציאותו מעצמותו (תחלה בעצם, ולמעלה מקדם (גילויים)), שעדיין יש קשר עם הדבר שבא ממנו). וזה נמצא דוקא במלכות, ולכן יכולה להוות יש מאין ממש, שזה רק בכח העצמות (ולמעלה מכתר, שלא מהוה יש ממש).

א"צ לחכות (ריב בני') לעת"ל. עדיפא הול"ל מהו העילוי דעולם האצילות ולעת"ל - הרי מפורש דיפה שעה אחת בתומ"צ ובפרט בגלות וכו'!

92) וכמה פרטים בזה, א) א"א שתמיד יהי' בהתגלות ההתקשרות והאהבה, ואינו דומה מעת שהוא בהעלם לעת שהוא בהתגלות, ב) היות שצריך להשתמש בשכלו הוא להתחכם בכל דבר איך לעשות, לפעמים אינו מתחכם כ"כ ואינו עומד על אמיתת הדבר ג) שמחמת שמרגיש הגילוי אור בנפשו, שאינו שווה בכל העבודות, לכן לא כל העבודות שוות אצלו, משא"כ בעבד פשוט, כמעלה ג' שבפנים.

93) מד"ה "כי תבוא" עד ד"ה "קדוש אתה".

במאמר השלישי יבאר באריכות החילוק בין בירור מלמעלה למטה לבירור מלמטה למעלה (וימשיל מעבודת ה' בתפילה), שבבירור מלמעלה למטה (לא רק שאין בזה יגיעה, אלא) התחתון לא מתברר מכח עצמו, אלא אדרבה מתבטל ממצייאותו מצד הגילוי מלמעלה, ודוקא בבירור מלמטה למעלה (נוסף לכך שיש בזה יגיעה, הנה) התחתון מתברר מכח עצמו ונהי' התחתון ממש כלי לאלוקות. וזה כל הכונה העליונה בעצמותו ית' בדירה בתחתונים ע"י עבודת הבירורים, שהתחתון עצמו יהי' כלי לאלוקות (ולא שיתבטל מהמשכת האוא"ס). ולכן, "סוף מעשה" בעבודת הבירורים (מלכות) שהתחתונים עצמם נהיים כלים לאלוקות (ודוקא העבודה בבירורים באופן ההתחדשות ממש מלמטה למעלה, זהו כחידוש יש מאין, ובכח העצמות שנמצא במלכות) זהו במחשבה תחלה, בכונת העצמות בדירה בתחתונים.

ובמאמר הרביעי יסיים לבאר שזהו במעלה דעבד פשוט, שדוקא הוא בעבודתו בקבעומו"ש ביגיעה לברר הבירורים (בבחי' התלבשות), דוקא עי"ז נמשך העצמות ממש⁹⁴ (ולא כעבד נאמן שממשיך הגילויים). והיינו, שהוא ממשיך משמו העצמי שקדמון קדמותו ית' (האור הכלול בעצמותו ממש). וזהו היתרון ביעקב עבדי על בחי' ישראל שממשיך מעצמות א"ס ממש.

○ ד"ה 'בסוכות תשב' וד"ה 'ביום השמיני עצרת' - יבאר כיצד יעקב וישראל מקבילים לתורה ומצוות, שתורה זה בבחי' ישראל, הגילויים דאוא"ס (אין דחכמה, ובשרשו), והמצוות זה יעקב שמגיע לעצם האור (אין דכתר, ובשרשו). (ויובן שבמעשה המצוות כולם ממשיכים העצמות, גם מי שבבחי' ישראל).

○ מד"ה 'אמר רבי עקיבא' עד ד"ה 'אם בחוקותי' (7 מאמרים) - יבאר כיצד גם ישראל, בנים, נשמות דאצי' יכולים להשלים הכונה העליונה בדירה בתחתונים כמו עבד פשוט, בן שנעשה עבד, שזה ע"י עמל ויגיעה עצומה בעסק התורה, בתושבע"פ, ודוקא מתוך הביטול דקבעומו"ש, לידע אמיתית רצון העליון.

ובפרטיות יותר: מד"ה 'אמר רבי עקיבא' עד ד"ה 'והוי' אמר המכסה' (3 מאמרים) - ענין בן שנעשה עבד, שדוקא בעבודתו ויגעתו שלא מן המוכן באופן דחידוש דבר, מגיע לשלימות האמיתית שלא צריך לאבין, וזהו דוקא בעיון ויגיעה עצומה בתושבע"פ, שלא כמו תושב"כ שהיא חכמה ברורה מלמעלה, שזהו בגלל שזה נוגע למעשה ופס"ד בפועל שיהי' כפי האמת, ומתוך היראה גדולה שלא יעשה ח"ו נגד הרצון העליון, ועי"ז ממשיכים ההעלם העצמי דא"ס ממש.

ומד"ה 'והי' אור הלבנה' עד ד"ה 'אם בחוקותי' (4 מאמרים) - יבאר באריכות ענין

94) וכמו שנתבאר לפנ"ז המעלה בעבד פשוט, שמרוב ביטולו, תענוג האדון מעבודתו זה תענוג עצמי כאילו הוא עבד, וכן בנמשל, שהביטול דקבעומו"ש דוקא מעורר ומגלה התענוג העצמי של הקב"ה (כיון שזה נעשה בביטול גמור, שאין לו מציאות לעצמו). ומשא"כ בעבד נאמן, שיש לו מציאות שלו ג"כ שנהנה ממה שעושה נח"ר וכו', שתענוג האדון ממנו זה כתענוג מדבר שעשו עבורך ולא כתענוג העצמי כמו שהוא בעצמו עבד.

העיון והיגיעה בתורה בבירור ההלכות, להעמיד כל הלכה על מקומה ולתרץ הסתירות ממקומות אחרים, ויבאר בב' אופנים מלמעלה למטה (בטעם ושכל) או מלמטה למעלה (בקבעומ"ש שנוגע לידע האמת), ושדוקא באופן הב' זהו הכלי שיתגלה ההעלם העצמי ומכוונים להלכה (כדוד שהלכה כמותו, וכב"ה שנוחין ועלובין היו), שהיא אמת לאמיתו ושרשה דוקא בהוי', שאמיתית שם הוי' זהו העצמות ממש.

○ מד"ה 'בשעה שהקדימו' עד ד"ה 'השמים כסאי' תרס"ח (8 מאמרים) - יבאר מדוע המשכת העצמות שע"י עבד פשוט וכן שנעשה עבד, זהו דוקא ע"י נשמות ישראל (ולא ע"י המלאכים), ודוקא בירידתן למטה בגוף (ולא בנשמות כמו שהם למעלה), ע"י שמקדים באריכות שרש ומעלת הנשמות דרגא למעלה מדרגא, ואח"כ הביאור בכך שירדו למטה, שדוקא נש"י למטה ובעבודתם בתומ"צ מתעלים עד לגילוי שרשם בעצמות ממש, ועי"ז מתמלאת הכוונה דדירה בתחתונים.

ובפרטיות יותר: מד"ה 'בשעה שהקדימו' עד ד"ה אין עומדין להתפלל' (4 מאמרים) - מבאר באריכות שרש ומעלת הנשמות למעלה דרגא למעלה מדרגא, יתחיל בכך ששרש המלאכים הוא מהדיבור, ושרש הנשמות הוא מהמחשבה, והיינו 'כסא הכבוד', בינה דאצי' שמקנא בעולם הבריאה, ולמעלה מזה בפנימיות הכלים דאצי', עד לכלים דכתר ודא"ק ועד לאותיות הרשימו שלפנה"צ עד לעצם האור והעלם העצמי דא"ס ממש.

ומד"ה 'ויגש אליו יהודה' תרס"ח עד ד"ה 'השמים כסאי' (4 מאמרים) - מבאר באריכות ירידת הנשמה למטה, והמטרה בכך, דרגא למעלה מדרגא, שגילוי שרש ומקור הנשמה הוא דוקא בירידתה למטה בקיום התומ"צ, מכלים דאצי' (גרמוהי) לאורות (חיוהי), עד לאורות דכתר ודא"ק, ואוא"ס שלפנה"צ, עד לעצם האור והעלם העצמי דא"ס ממש, שעל ידם יאיר זה בגילוי כאן למטה ותושלם הכונה העליונה דדירה בתחתונים.

○ השלמת הדרוש - יתרץ ע"פ כל הביאור בהמשך את הקושיות שהקשה בתחילת ההמשך, ונקודתם, מלכויות, ממש"ך אור הממכ"ע, ע"י קב"ע ברצון וחפץ פנימי, בעבודה דיחוד אורות וכלים. ואח"כ צ"ל זכרונות, שזו דרגא נעלית יותר בה לא תופס מקום הרצון למלוכה, אור הסובב, עד עצם האור, שיאיר בגילוי בתוך הממכ"ע. והכח יחוד סובב וממלא, אף שהם הפכים, כיון שבתק"ש נמשך העצמות שע"י העצמות אפשר לפעול יחוד סובב וממלא. ולכן התק"ש היא לפני המלכויות וזכרונות, שבכח זה יוכל להיות אח"כ יחוד סובב וממלא. ואח"כ פסוקי שופרות, שלא רק שיהי' יחוד סובב וממלא (בכח העצמות) אלא שעצמות עצמו יומשך בגילוי. ובשבת, התענוג הפשוט נמשך ממילא לללא צורך בתק"ש (ורק במקדש יכלו להמשיך תענוג עליון יותר)⁹⁵.

(95) וראה ג"כ במאמר ד"ה יו"ט של ר"ה תשמ"ג (סה"מ מלוקט ח"א עמוד תלז).

כולא קמי' כלא חשיב (גליון)

הת' שניאור זלמן שי' קוביטשעק
קבוצה - 770 בית משיח

בגליון הקודם הקשה הת' ל. ב. אודות המבואר במאמר ד"ה קץ שם לחושך תשכ"ד, דלכאורה הפשט ב"כולא קמי' כלא חשיב" הוא שכולם לפניו נחשבים כ"לא", וא"כ זה לא רק ביטול בחשיבותו אלא בכל מציאותו, וא"כ מהי שאלה הב' באות ב'. ראה שם.

ונראה לי שהשואל הבין ש'נוגע לעצם מציאותו' - היינו שזה בכל מציאותו, וא"כ גם בכלא חשיב לכאורה ישנו ביטול בכל מציאותו.

אך לכאורה ניתן לבאר זאת באופן אחר, שלפי אופן זה אין שאלה:

כולא קמי' כלא חשיב - היינו שהוא ביחס אלי לא חשוב, אמנם אם כל כולי הוא כ'לא', אך זה רק לגבי מישהו אבל מציאותו לעצמו נשאר חשובה.

ובדוגמת חכם קטן לעומת חכם גדול באי"ע, הנה חכמת הקטן כולה נחשבת לגביו כ'לא' (באם זה אי"ע אמיתי, ובזה אכו המשל אינו דומה לנמשל, כי שני בעלי שכל גם קטן וגם גדול יש איזה ערך ביניהם), אך הקטן כלפי עצמו נחשב כמציאות.

משא"כ ביטול האור לגבי המאור, זהו ביטול בעצם מציאותו, היינו מציאותו שלו ולא רק ביחס לדבר אחר.

דוגמא לדבר: דמות האדם המשתקפת במראה, כל ענינה לגלות אותו וזו היא מציאותה של הדמות, א"כ מציאותה שלה ענינה הוא ביטול, לא ענין לעצמה אלא לגלות מישהו אחר.

ולכן שואל במאמר, מה ההוספה של ביטול כלא חשיב לגבי ביטול האור מצ"ע (שענינו גילוי המאור) ואדרבא, זו דרגא נמוכה יותר של ביטול.

ואין להאריך בדבר הפשוט.

לקוטי אמרים תניא עם ביאור מהרה"ח ר' מאיר שלום ע"ה בליז'ינסקי⁹⁶

יסוד האש - רוחני (ויתכן שגשמי), והתיאור "תחת גלגל הירח" / ביאור הדגשת אדה"ז "טבע הוא שם המושאל" עפ"י פי' המלה "טבע" / "קדוש" נמשך מ"קודש" - חכמה / ניצוץ אלקות בגלות הוא כשיש מס"נ על עניני עולם הזה / ביאור היראה הכלולה באהבה / ב' ביאורים לכך שהיו יהודים שלא מסרו נפשם (ר"ל)

בעריכת הת' לוי"צ שי' קעניג
קבוצה - 770 בית משיח

פרק י"ט: ולתוספת ביאור, צריך לבאר היטב מה שכתוב⁹⁷: "נר ה' נשמת אדם". פירוש, שישאל הקרויים אדם, נשמתם היא למשל כאור הנר, שמתנענע תמיד למעלה בטבעו, מפני שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה, ביסוד האש הכללי שתחת גלגל הירח, כמו שכתוב בעץ חיים.

יסוד האש אינו אש⁹⁸, אלא דבר רוחני [באמת יכול להיות שזה ג"כ איזה דבר גשמי שאנו לא מכירים היום⁹⁹ - יש הרבה דברים שאנו לא יודעים, לדוגמא בפיזיקה¹⁰⁰ קורים הרבה דברים שכלל לא ידענו מהם לפני חמשים שנה, וגם היום אנו לא יודעים על הרבה דברים שקורים שם].

התיאור "תחת גלגל הירח" הוא כיון שהירח הוא הכי קרוב אלינו, וממילא זה שייך אלינו¹⁰¹.

מקור האש הוא משם, וממילא הוא רוצה להדבק בשרשו.

ואף שעל ידי זה יכבה ולא יאיר כלום למטה, וגם למעלה בשרשו יתבטל אורו

96) בשבח והודי' להשם יתברך הננו מוצאים לאור את פרק י"ט בתניא עם ביאורי הרה"ח ר' מאיר שלום ע"ה בליז'ינסקי, כחלק מתוכניתנו להוציא לאור את שיעוריו על כל ספר התניא א"ה.
"פתח דבר" ורקע כללי לאופן מסירת השיעורים ודרכי העריכה - נדפס בקובצים לחג השבועות, ש"פ קרח, וש"פ עקב. בכל עניני שיעורים אלו ניתן לפנות למערכת, או לאימייל keniglevi@gmail.com.
97) משלי כ, כז.

98) ראה תו"א שם: "יסוד האש עצמו . . . אינו כלל ע"ד מהות האש שבפתילה". וראה פי' הרמב"ן עה"ת בתחילתו. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' א'רנ ובהנסמן שם.

99) להעיר מתו"א מג"א צו, א: "ויסוד האש . . . ויש חקירה בין החוקרים במהותו".

100) בהקלטה נוסף: "ענין ה... (אטמוספירה?)".

101) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ג ה"י.

במציאות בשרשו, אף על פי כן בכך הוא חפץ בטבעו.

כל דבר רוצה בקיומו, משא"כ באש אנו רואים את ההיפך - שרוצה להדבק בשרשו, אף שאז לא יהי' כלל למטה, וגם למעלה הרי זה רק כח אש ולא אש. ממילא האש שונה מכל דבר שאנו מכירים.

כך נשמת האדם, וכן בחינות רוח ונפש, חפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף

- מרצונות הגוף¹⁰².

ולידבק בשרשה ומקורה, בה' חיי החיים ברוך הוא. הגם שתהי' אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי, ולא יישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון, אף על פי כן זה רצונה וחפצה בטבעה.

כל דבר בבריאה חותר לקיומו, אך שהנשמה שהיא (כפי שלמדנו בפרק ב') חלק אלקה ממעל שונה לגמרי מהנפש הבהמית, כי היא נמשכת להקב"ה בלי שום תערובת של יאני¹⁰³.

וממילא - כפי שאנו לומדים כרגע - אין זה משנה בשבילה שתתבטל לגמרי, כי אין לה שום הרגש של אני, אלא רק להדבק בשרשה. וזה הטבע שלה.

102 הערת העורך: טעם פשוט להסברה זו (שרצון הנה"א היא לצאת רק מרצונות הגוף) - כי באופן של "עבודה" זו הדרגה הנדרשת (כפי שבכל פעם שמדובר בתניא על יציאה ממאסר הגוף בעבודת האדם (כגון פל"א, רפמ"ז, פ"ג) הכוונה לעסק התומ"צ דהיינו יציאה מרצונות הגוף*).

כי, ב"כלות הנפש" (שהוא מיסוד האש - ראה לעיל פ"ג ז, א) ולקמן פ"ג (ע, א) יש ב' אופנים, שלבים: (א) דרגא באהבה, כרשפי אש - שזו דרגא נעלית ועבודת הצדיקים (ראה שם, ובהקדמת שעהיוה"א (עה, ב) **), (ב) כאשר אין שוב - הסתלקות הנפש מן הגוף (ראה פלח הרמון (לר"ה מפאריטש) ס"ע שיא - ריש ע' שיב) - שזהו חטא (ראה אור התורה ויקרא ח"ב (פ' אחרי) ע' תקמט ואילך).

אך לכאן צ"ע לאמיתו של דבר אם הנמשל ל"אור האש" . ליפרד מהפתילה" (או כהל' בפ"ג "כרשפי אש" . ליפרד מהפתילה והעצים שנאחזת בהן***, או כהל' בכ"מ "לצאת מכלי הגוף" (נסמן בס' הערכים - חב"ד כרך ג' ע' תכח הע' 205, וראה גם תו"א וישלח כה, ב "אה"ר" . לצאת מנרתקה חומר הגוף") הוא רק לרצונות הגוף ולא להגוף כפשוטו, דהיינו אם אפשר לומר שלנה"א אין כל חפץ לצאת מן הגוף כפשוטו (אלא שמרוב חפץ לצאת מרצונות הגוף עלול להיות שתשכח על הגוף או כיר"ב),

ולכאן - עפ"י הלשון כאן ("ליפרד מהפתילה ולידבק" - לא נראה כן, שהרי בתניא פל"ז (מו, סע"א) איתא ש"גם שיהי' צדיק גמור . . לא יגיע למעלת דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירידתו לעוה"ז החומרי". וראה ד"ה והי' עקב תרע"ג - בהמשך תער"ב (הובא בקיצור בלקו"ש ח"ט ע' 73 בשוה"ג) ש"דביקות" היא בנשמה כמו שהיא טרם ירידתה. וא"כ יוצא שהנשמה אינה יכולה להשיג דרגא זו בעוה"ז. וצ"ע.

[ראה לקו"ת אחרי כו, סע"א: פתילה - אור מועט ודק - כנגד מחשבה, ועצים - אור רב וגס - כנגד דיבור ומעשה. אך לכאן הוא מתאים למבואר שם (המשכת אור ה' על האדם - שזהו ע"י תומ"צ) ואין ראוי לענייננו]. * וכהל' בפמ"ג (סב, א) - "דהיינו שלא תתלבש בשום דבר הנאה ותענוג גשמי או רוחני לאהבה אותו ולא לחפון כלל שום דבר בעולם בלתי ה' לבדו" (ובהמשכו - "להלהיב נפשו כרשפי אש וכו").

** ולהעיר מדברי דהע"ה (תהלים פד, ג) "כלתה נפשי" - ל' עבר. *** אך ראה מה שביאר בס' הערכים - חב"ד ח"ג ע' תקצז - ששם מדובר בהתבוננות ולא בטבע. ועפ"ז אולי אה"ר הבאה מהתבוננות חזקה יותר מטבע אור האש, וממילא אינו נוגע לענייננו. וצ"ע. 103 ראה לעיל בהביאור לפרק ט.

וטבע זה, הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחינת טעם ודעת, וגם כאן, הכוונה שרצון וחפץ זה בנפש אינו בבחינת טעם ודעת ושכל מושג ומובן, אלא למעלה מהדעת ושכל המושג והמובן.

הרבי רוצה לבאר כאן שהרצון הזה של הנפש האלקית נקרא "טבע" רק בשם המושאל:

המלה 'טבע' יש בה ב' פירושים¹⁰⁴: (א) מלשון "מטבע", כפי שמטבעות דומים אחד לשני - החוקיות שהקב"ה טבע בבריאה, (ב) וגם¹⁰⁵ ענין "טביעה" ("טבעו בים"¹⁰⁶) על שם זה שהחוקיות הזאת מכסה על הכח האלקי, כך שלא יראו שזהו כח האלקי שמח' כל רגע.

ונשאלת השאלה¹⁰⁷, לכאורה פה הרי ה"טבע" של הנפש האלקית זה להיפך - לצאת ממציאותה, וא"כ איך קוראים לזה טבע?

על זה הרבי מתרץ, שאין הכוונה לטבע ממש שהוא "טביעה", אלא רק "טבע" בתור שם המושאל¹⁰⁸ - שכמו שטבע (בין כל עניניו, הוא ג"כ -) למעלה מטעם ודעת, כך גם ענין זה בהנפש האלקית, זה שנמשכת לשרשה אינו ענין של טעם ודעת

- כי, כל ענין של טעם ודעת (שכל) מוכרח להיות מבוסס על "אני", ענינו של השכל הוא להראות לי את מה שטוב לי ומה שאני צריך לעשות כדי שיהי' לי יותר טוב, ועל היסוד הזה - שאני מחפש דברים טובים - הוא נבנה ומראה לי מה טוב לקחת כיסוד, אבל אם אין את היסוד של "אני" אין להשכל על מה להיבנות¹⁰⁹.

וממילא היות בין כל עניניו של טבע הוא ג"כ שהוא למעלה מטעם ודעת, לכן השתמשנו ב'טבע' בתור שם המושאל, לענין הזה שיש בהנפש האלקית שנמשכת לשרשה.

[שאלה: האם אין זה (שכל ענין של טעם ודעת מוכרח להיות מבוסס על "אני") סותר למה אמרנו¹¹⁰ ש'דעת' יש רק בקדושה, הרי בקדושה אין 'אני'? תשובה: הכוונה "טעם ודעת" פה היא להשכל, לא למח הדעת].

104) ראה ספר המאמרים תרע"ח ע' פח ואילך. תרח"ץ ע' קסז ואילך.

105) קונטרס ומעין מאמר כה פ"א.

106) בשלח טו, ד. הובא בדרושים.

107) כן ביאר רש"י קסלמן (ע' קנז). ולהעיר מקונטרס ומעין שם: "המשל של מי הים... אינו משל אמיתי... האלקות המלוּבש בטבע הוא עצמו האלקות שלמעלה מהטבע, וכמו שפירש רבינו נ"ע (ש"ב פי"ט) כו"ד (דהיינו שמדגיש שהמשל כאן אינו דומה למשל של "טביעה").

108) בסה"מ ת"ש ע' לח (הובא בתניא בצירוף מ"מ כו ע' שמה): "דלהיות דאין יודע עניניו האמיתי קוראו טבע". וראה לעיל בהביאור לפרק א.

109) כדלעיל בהביאור לפרק יו"ד.

110) לעיל בהביאור לפרק ג.

והיא בחינת חכמה שבנפש, שבה אור אין סוף ברוך הוא.

טעם ודעת מתחילים בבינה, חכמה זה ראיית הענין (כפי שביארנו בפרק הקודם).

וזהו כלל בכל סטרא דקדושה - הכלל הוא: למה אנו קוראים קדושה? - שאינו אלא מה שנמשך מחכמה שנקראת קודש העליון, הבטל במציאות באור אין סוף ברוך הוא המלושב בו ואינו דבר בפני עצמו כנזכר לעיל,

"קדוש" הוא מה שמקבל מה"קודש"¹¹¹, כלומר מהחכמה שנקראת קודש. חכמה נק' קודש כיון שאינה ענין של טעם ודעת (כמו הבינה), אלא כפי שהענין הוא באופן 'טבעי', שהנברא מרגיש שהוא בתוך א"ס ב"ה. ו"קדושה" זה כמה שמקבל מהדרגא הזו - חכמה הנק' "קודש".

ולכן נקרא כ"ח מ"ה - כח של "מה" - ביטול.

[אם כן יצא לנו ש"קדושה" היא ביטול עצמי לגבי הקב"ה (וכמה שיש יותר ביטול עצמי זה יותר קדושה)].

והוא היפך ממש מבחינת הקליפה וסטרא אחרא שממנה נפשות אומות העולם, דעבדין לגרמייהו ואמרין הב הב והלעיטני - עושים הכל לעצמם, אפילו הדברים הטובים שעושים לאחרים זה בשביל ה"אני"¹¹².

להיות יש ודבר בפני עצמו כנזכר לעיל, הפך בחינת החכמה. ולכן נקראים מתים, כי "החכמה תחיה"¹¹³, וכתיב¹¹⁴: "ימותו ולא בחכמה".

"חיות" זה הקב"ה, ומכיון הקב"ה שורה בחכמה, לכן "החכמה תחי", ואם "ימותו" זה כיון שאין "חכמה" (בדומה לזה אדה"ז מביא במקום אחר¹¹⁵ ששמע מהמגיד שהמלאכים חיים לנצח מצד הביטול שלהם, כי חיים זה ביטול וישות זה מוות, וכמה שיש יותר ביטול יש יותר חיים).

[שאלה: אבל כתוב "חכמה בגוים תאמין"¹¹⁶? תשובה: זה לא אותה חכמה שעלי' מדובר כאן¹¹⁷].

וכן הרשעים ופושעי ישראל קודם שבאו לידי נסיון לקדש השם - ג"כ היו במצב

(111) לקו"ת נצבים נ, ב. ועוד (נסמנו במפתח לתו"א ולקו"ת בערכו).

(112) ראה לעיל ספ"א (ו, א).

(113) קהלת ז, יב.

(114) איוב ד, כא.

(115) סידור עם דא"ח פב, סע"ג.

(116) איכ"ר פ"ב, יג.

(117) עפ"י המשך מרו"ל זה: "יש חכמה בגוים תאמין . . . יש תורה בגוים אל תאמין", היינו שאין מדובר כאן על חכמה כפי שהיא חלק מהתורה, אלא על חכמה סתם (וראה הביאור בזה בלקו"ש ח"ל ע' 196).

כזה שהיו עושים כל דבר "לגרמי" - בשביל עצמם.

כי בחינת החכמה שבנפש האלהית עם ניצוץ אלהות מאור אין סוף ברוך הוא המלוּבש בה הם בבחינת גלות בגופם, בנפש הבהמית מצד הקליפה שבחלל השמאלי שבלב המולכת ומושלת בגופם, בסוד גלות השכינה, כנזכר לעיל.

אצל הרשעים ופושעי ישראל הללו הנפש הבהמית תפסה את הכחות של הנפש האלקית בגלות, ומשתמשת בהם לצרכי¹¹⁸, זה מתבטא בכך שהאדם יכול לקחת ענין של קליפה ולמסור את נפשו על זה, שאז הנפש הבהמית ניצלה את הכח הזה של מסירות נפש לעניני עולם הזה, עד שלוקחת את עניני עולם הזה מבלי תערובת של "אני"¹¹⁹.

לכאור' זה אבסורד, אבל זה יכול להיות, היות ותפסה ושיעבדה את הכחות של הנפש האלקית.

ולכן נקראת אהבה זו בנפש האלהית, שרצונה וחפצה לידבק בה' חיי החיים ברוך הוא, בשם אהבה מסותרת, כי היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק דקליפה במושעי ישראל, וממנה מהכיסוי הזה נכנס בהם רוח שטות לחטוא, כמאמר רז"ל¹²⁰: "אין אדם חוטא" וכו' - "אלא אם כן נכנס בו רוח שטות".

רוח שטות יכולה להתבטא בכמה אופנים: או שחושב שלא קרה שום דבר ועודנו יהודי, או ששוכח לגמרי מכל הענין¹²¹. וזה בה מהרוח שטות - מהמכסה שהנפש הבהמית מכסה.

אלא שגלות הזה לבחינת חכמה אינו אלא לבחינה המתפשטת ממנה בנפש כולה להחיותה. אבל שורש ועיקר של בחינת חכמה שבנפש האלהית הוא במוחין, ואינה מתלבשת בלבוש שק דקליפה שבלב בחלל השמאלי בבחינת גלות ממש.

בחכמה יש ב' תכונות: (א) חיצוניות החכמה - חכמה כפי שהיא הנקודה שממנה מתהווה שכל הבינה, וכפי שהיא מתלבשת בכחות כך ששייך שהנפש הבהמית תקבל את זה, (ב) פנימיות החכמה - כפי שהנפש האלקית רואה אלקות, וזה למעלה מכל הכחות, אפי' למעלה מהחכמה כפי שהיא שכל, ואת זה לא שייך שהנפש הבהמית תקבל¹²².

רק שהיא בבחינת שינה ברשעים, ואינה פועלת פועלתה בהם כל זמן שעסוקים

118) שזה הפי' גלות - שהשובה מנצל את השבוי לרעתו של השבוי (כדלעיל בביאור לפרק ו).
 119) י"ל שאין הכוונה בלי תערובת של "אני" כלל, דהרי כח זה ישנו רק בקדושה, ו"בבואה דבבואה לית להו" (במנות קכב, ב. גיטין סו, א. וראה המשך תרס"ו ע' רסז. ועוד), אלא שהקליפה חזקה כ"כ עד שנראה כעין הנ"ל.
 120) סוטה ג, א. הובא בפרש"י נשא ה, יב.
 121) כדלעיל פי"ד (יט, ב). וכן ביאר ר"ש גרונום שם (ע' קיט) שאלו ב' ענינים (דלא כבשיבסה"ת שם).
 122) ראה ג"כ ביאור הר"ש גרונום כאן (ע' קעב).

בדעתם ובינתם בתאוות העולם.

שינה היא כשהכח נמצא ולא פועל¹²³, וכח זה של עצם ענין החכמה - כלל לא פועל ברשעים, בדרך כלל.

אך כשבאים לידי נסיון בדבר אמונה, שהיא למעלה מהדעת, ונגעה עד הנפש לבחינת חכמה שבה, אזי היא נייעורה משנתה ופועלת פעולתה בכח ה' המלוּבש בה. כשמנסים לנתק אותו מהקב"ה לגמרי, את כל כולו, אז הכח הזה מתגלה.

וכמו שכתוב¹²⁴: "ויקץ כישן ה'", לעמוד בנסיון באמונת ה' בלי שום טעם ודעת ושכל מושג לו, כי זה מצד העצם ולגמרי לא מצד השכל.

להתגבר על הקליפות ותאוות עולם הזה בהיתר ובאיסור שהורגל בהם, ולמאוס בהם, ולבחור לו ה' לחלקו ולגורלו, למסור לו נפשו על קדושת שמו.

ואף כי הקליפות גברו עליו כל ימיו ולא יכול להם, כמאמר רז"ל¹²⁵ שהרשעים הם ברשות לבם. הוא מוכרח לעשות מה שהקליפה דורשת ממנו.

מכל מקום כשבא לידי נסיון בדבר אמונה בה' אחד, שיסודתה בהררי קודש, היא בחינת חכמה שבנפש האלהית, ("קודש" זה חכמה - כדלעיל) שבה מלוּבש אור אין סוף ברוך הוא, הרי כל הקליפות בטלים ומבוטלים והיו כלא היו ממש לפני ה', כדכתיב¹²⁶: "כל הגוים כאין נגדו" וגו'; וכתוב¹²⁷: "כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו יתפרדו" וגו'; וכתוב¹²⁸: "כהמס דונג מפני אש יאבדו" וגו'; וכתוב¹²⁹: "הרים כדונג נמסו". וממילא כשמתגלה העצם אז כל ההעלם מתבטל ממילא.

עכשיו הרבי רוצה להראות איך שבאהבה הזאת שלא להינתק מהקב"ה, מונח בה גם ענין היראה (כפי ששאל בפ"ח¹³⁰ "איך נכלל בה גם יראה").

תוכן ההסבר הוא:

מובן שאם רוצים לנתק את היהודי לגמרי מהקב"ה, הוא לא נותן, היות ויש פה אהבה ורצון להתחבר להקב"ה ולא להינתק.

אבל אם דורשים ממנו רק להשתחוות לע"ז ולא יותר, הרי גם על זה הוא ימסור

(123) ראה תניא בצירוף מ"מ וכו' כאן ע' שם ד"ה "רק שהיא בבחי' שינה" וש"ג.

(124) תהלים עח, סה.

(125) ב"ר לד, י.

(126) ישעי' מ, יז.

(127) תהלים צב, י.

(128) תהלים סח, ג.

(129) תהלים צז, ה.

(130) בתחילתו (כג, ב).

את נפשו, וכאן אי אפשר לומר שזה מגיע מתוך אהבה, כי הרי לא דורשים ממנו להינתק לגמרי, אלא - זה מגיע מכך שבתוך האהבה יש את היראה שאולי על ידי זה יתנתק. ומזה הוכחה שבתוך האהבה כלולה היראה¹³¹.

והנה אור ה' אין סוף ברוך הוא המלוּבש בחכמה שבנפש, גדול ועצום כוחו כל כך לגרש ולדחות הסטרא אחרא והקליפות, שלא יוכלו יגעו אפילו בלבושיו שהם מחשבה דיבור ומעשה של אמונת ה' אחד, דהיינו לעמוד בנסיון למסור נפשו אפילו שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד, כגון להשתחוות לעבודה זרה אף שאינו מאמין בה כלל בליבו, וכן שלא לדבר תועה חס ושלום על אחדות ה' אף שאין פיו וליבו שווין, רק ליבו שלם באמונת ה'.

וזה נקרא דחילו הנכלל ברחימו, שהיא אהבה הטבעית שבנפש האלהית שבכללות ישראל, שחפצה ורצונה בטבעה לידיבק בשורשה ומקורה אור אין סוף ברוך הוא, שמפני אהבה זו ורצון זה היא יראה ומפחדת בטבעה מנגוע בקצה טומאת עבודה זרה חס ושלום, שהיא נגד אמונת ה' אחד, אפילו בלבושי החיצונים, שהם דיבור או מעשה בלי אמונה בלב כלל.

[שאלה: מה קרה בספרד לדוג' שכ"כ הרבה יהודים התנהגו בדיבור ומעשה כנוצרים (ר"ל)?]

תשובה: זה ה' לא במובן הפשוט, זה ה' בתהליך ארוך שארך זמן רב, בתחילה היו גזירות, והיהודים חשבו שירמו את הגוים, כדי להנצל מהגזירות.

[דוגמא לדבר - כשאדם מרגיש שחייו בסכנה מתגלים בו כחות נעלמים, אך ישנו אדם שמת לא מצד סכנה אלא כי נגמרו כוחותיו¹³²].

אם תראה בהיסטורי', כל אלו שהמירו את דתם, זה ה' לאט לאט, ע"י הצרות והגזירות ומה שלחצו עליהם, ואחרי שהם חשבו שירמו את הגוים. ובאמת בהמשך הזמן גם אלו שחשבו שירמו את הגוים, במצב הדראסטי (שהכריחום לכפור או למות) עפ"י רוב הם מסרו את נפשם, אחרי שתפסו אותם, במצב הדראסטי מפחד

131) ראה עד"ז לעיל בהביאור לפרק יו"ד בתחילתו. ואולי יש להעיר מביאור הר"ש גרונום כאן (ע' קעג) - שתגבורת האהבה ניכרת מתוך ההיפך, שמוסר נפשו על מה שהוא היפך האהבה
132) הערת העורך: פייסקא זו ניסחתי כפי מה שהצלחתי להבין מפייסקא ארוכה יותר, והנני מעתיקה בשלימות כאן:

"וכפי שלמדנו בפרק י"ח (הערת העורך: לא מצאתי ביאור זה שם, ואולי חסר שם בהקלטה) הרבי לא אומר פה שאי אפשר שיהודי ימיר את דתו רק במובן הדראסטי. הבאנו את הדוגמא מכשמתגלים הכחות הנעלמים, בחיי יום יום יכול להיות הענין, כמו שבן אדם יכול למות לא במובן הדראסטי אלא היות וכוחותיו נגמרו, אבל במצב הדראסטי שמתגלים הכחות הנעלמים, ואלו הן הכחות הנעלמים".

האינקוויזי' הם מסרו את נפשם¹³³.

יחד¹³⁴ עם זה, הרבי לא אומר שלא יכול להיות שיהודי ימיר את דתו, אלא רק שיש בכח כל יהודי למסור נפשו¹³⁵].

(133) (ביאור זה מצאתי גם בקונטרס "שמונה פרקים מספר התניא", וכנראה מקורו מכאן). להעיר ממארז"ל (שבת קה, ב): "כך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז".

(134) הערת עריכה: הועבר מלעיל לפני הפיסקא "ולכן נקראת אהבה זו".
[בהקלטה שם: שאלה: זה מה שהי' אצל ש"צ (ימח שמו) שאמרו לו שאו שהורגים אותו או שימיר את דתו, והסכים שיהרגוהו? תשובה: לא! אצלו זה לא הי' מסירות נפש, הוא הי' מקולקל גם מקודם ביותר וביותר, הוא הי' חוטא ומחטיא את הרבים].

(135) ובלשון אדה"ו לעיל פי"ח (כד, א) "על הרוב" (כפי שדייק בביאור הר"ש גרונום שם).
תירוצים נוספים לשאלה זו - ראה 'חסידות מבוארת' (על התניא) ח"ג פי"ח ע' מה הע' 82. וש"נ.

לעילוי נשמת

יהורם אוחיון בן אליהו ז"ל

שיזכה לעילוי נשמה הכי גדול, בהתלבשות
הנשמה בגוף בתחיית המתים בקרוב ממש

* * *

לזכות

נתנאל אליהו בן חנה

שרה רבקה בת דבורה

חנה בת מכלוף

למשפחת

אבוקסיס

לברכת הצלחה בגשמיות וברוחניות

בכל אשר יפנו

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח

מהרה יגלה אכי"ר

לזכות

כל העוסקים והמסייעים

בהוצאת קובץ זה לאור

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד